29. Perjantaina 27 päivänä maaliskuuta 1992

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Vaaleja:

1) Tarkistajain täydennysvaali 1027

2) Ympäristövaliokunnan täydennysvaali 1028

Toinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi tulliverolain muuttamisesta 1029

Hallituksen esitys n:o 209/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5
Suuren valiokunnan mietintö n:o 1

Esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 26 laiksi sotilasvammalain muuttamisesta 1041

5) Ed. Saastamoisen ym. lakialoite n:o 6 laiksi naisten ympärileikkauksen kieltämisestä ..... „

6) Lisätalousarvioaloitteet n:ot 1—39 . 1028

1 Dromberg ym.: Määrärahan osoittamisesta Kehitysaluerahasto Oy:n lainojen myöntämiseksi myös pääkaupunkiseudulle

2 Gustafsson ym.: Määrärahan osoittamisesta Toijalan-Viialan jätevedenpuhdistamon rakentamiseen

3 Halonen ym.: Pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnittelua ja rakentamista varten hyväksytyn määrärahan säilyttämisestä

4 Kasurinen ym.: Määrärahan osoittamisesta Suomi—Inkeri-seuralle inkeriläisvanhusten avustamiseen

5 Kautto ym.: Asunto-olojen kehittämisrahaston lainojen myöntämisestä erityisesti vuokra-asuntotuotantoon

6 Lahti-Nuuttila ym.: Määrärahan osoittamisesta Pirkanmaan terveydenhuolto-oppilaitoksen peruskorjaushankkeen toteuttamiseen

7 Laine ym.: Määrärahan osoittamisesta Varsinais-Suomen työllisyysohjelman laatimiseen

8 Laine ym.: Määrärahan osoittamisesta vuokra-asuntojen rakentamiseen Turun ja Porin läänissä

9 Laitinen: Määrärahan osoittamisesta Jyväskylän ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen opetustilojen rakentamiseen

10 Laitinen: Määrärahan osoittamisesta Jyvässeudun vesihuollon ja jätevesiviemäreiden rakentamiseen

11 Laitinen: Määrärahan osoittamisesta Jyväskylän—Haapamäen rataosan perusparannukseen

12 Lipponen: Kehitysaluerahasto Oy:n korkotukilainojen myöntämisestä myös pääkaupunkiseudulle

13 Luukkainen: Presidentti Risto Rytin muistomerkkiä varten ehdotetun määrärahan poistamisesta

14 Luukkainen: Talletuspankkien pääomasijoituksiin ehdotetun määrärahan poistamisesta

15 Luukkainen: Tieverkon kehittämiseen ehdotetun määrärahan poistamisesta

16 Luukkainen: Monitoimijäänmurtajan hankkimiseen ehdotetun määrärahan poistamisesta

17 Luukkainen: KeMoRa-moottoriradan kunnostamiseen ehdotetun määrärahan poistamisesta

18 Metsämäki: Määrärahan osoittamisesta Ingvalsbyn ja Prästkullan välisen paikallistien korjaamiseen

19 Myller ym.: Määrärahan osoittamisesta ASP-järjestelmään liittyvän korkotuen nostamiseen

20 Myller ym.: Määrärahan osoittamisesta ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotukeen

21 Mäkipää ym.: Määrärahan osoittamisesta Parkanon pioneerivarikon monitoimitalon rakentamiseen

22 Mäkipää ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatien n:o 3 peruskorjaukseen Hämeenkyrössä, Ikaalisissa ja Parkanossa

23 Mäkipää ym.: Määrärahan osoittamisesta harkinnanvaraisesta työllistämisestä aiheutuviin kustannuksiin

24 Mäkipää ym.: Määrärahan osoittamisesta työllisyysperusteisen valtionavun investointeihin

25 A. Ojala ym.: Määrärahan osoittamisesta puolustusvoimien tutkimuskeskuksen rakennushankkeisiin Ylöjärvellä

26 O. Ojala ym.: Määrärahan osoittamisesta Vaihtoehto EY:lle -kansalaisliikkeelle

27 Rimmi ym.: Määrärahan osoittamisesta Syvinginsalmen sillan rakennuskustannuksiin

28 Rimmi ym.: Määrärahan osoittamisesta happotervakaatopaikkojen puhdistustöiden aloittamiseen Lempäälässä

29 Stenius-Kaukonen ym.: Määrärahan osoittamisesta Tampereen—Helsingin rataosan parantamiseen

30 Stenius-Kaukonen ym.: KeMoRa-moottoriradan kunnostamiseen ehdotetun määrärahan poistamisesta

31 Stenius-Kaukonen ym.: Määrärahan osoittamisesta kuntien järjestämän toimeentuloturvan kustannuksiin

32 Tennilä: Määrärahan osoittamisesta työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ostopalveluihin

33 Tennilä: Määrärahan osoittamisesta sijoitusmenoihin työllisyyden turvaamiseksi

34 Vehkaoja: Määrärahan osoittamisesta Vaasan lentoterminaalin laajentamiseen

35 Vehkaoja: Määrärahan osoittamisesta työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ostopalveluihin

36 Vistbacka ym.: Määrärahan osoittamisesta KeMoRa-moottoriradan korjaamiseen

37 Vistbacka ym.: Määrärahan osoittamisesta Kehitysaluerahasto Oy:n myöntämien korkotukilainojen lisäämiseksi

38 Vistbacka ym.: Määrärahan osoittamisesta yritysten vientitakuiden lisäämiseen

39 Vuorensola ym.: Määrärahan osoittamisesta Tampereen teknillisen oppilaitoksen peruskorjaukseen

Pöydällepanoa varten esitellään:

7) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän merenkulkijoiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia merellä ja satamissa koskevan yleissopimuksen nro 163 hyväksymisestä (HE 224/1991 vp) ..... S. 1049

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat R. Aho, Alaranta, Alho, Astala, Björkenheim, Haavisto, Halonen, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Kankaanniemi, Kauppinen, Laaksonen, Lindqvist, Louekoski, Markkula, Nikula, O. Ojala, M. Pietikäinen, Pokka, Polvi, Rajamäki, O. Rehn, Riihijärvi, Rinne, Ryynänen, Salolainen, Särkijärvi, Tenhiälä, Tuomioja, Wahlström, Virrankoski ja Vistbacka.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Pokka ja Tenhiälä.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Rinne, virkatehtävien vuoksi edustajat Halonen, Isohookana-Asunmaa, Salolainen, Särkijärvi ja Tuomioja sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Alaranta, Alho, Björkenheim, Haavisto, Jokiniemi, Kankaanniemi, Laaksonen, Louekoski, Nikula, M. Pietikäinen, Polvi, Rajamäki, Riihijärvi, Ryynänen, Virrankoski, Vistbacka ja Wahlström.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan maaliskuun 20 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 22—25 ja 27, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 2—4, 8, 9, 11, 23 ja 31. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Tarkistajain täydennysvaali

Puhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on tarkistajain täydennysvaali vapautuksen saaneen ed. Laxin sijaan. Kehotan tekemään ehdotuksia.

Keskustelu:

Ed. Renlund: Herra talman! Jag föreslår till justeringsman rdm. Eva Biaudet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Renlund ehdottanut, että tarkistajain jäseneksi valittaisiin ed. Biaudet.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun muita ehdokkaita ei ole ehdotettu, on eduskunnan katsottava sopineen valittavasta ja siis valinneen tarkistajain jäseneksi toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi ed. Biaudet'n.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ympäristövaliokunnan täydennysvaali

P u h e m i e s : Kun ympäristövaliokunnan täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokunnan jäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituksi on tullut ehdokaslistan mukaisesti ympäristövaliokunnan jäseneksi ed. Biaudet.

Asia on loppuun käsitelty.

Muutos päiväjärjestykseen

P u h e m i e s : Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että seuraavaksi käsitellään 6) asia.

---

6) Lisätalousarvioaloitteet n:ot 1—39

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että edustajien tekemät lisätalousarvioaloitteet ovat tänään nähtävinä eduskunnan kansliassa pääsihteerin huoneessa.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että lisätalousarvioaloitteet n:ot 1—5, 7, 8, 10, 12—17, 19—21, 23—26, 30 ja 32—38 lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelua mainituista lisätalousarvioaloitteista ei synny.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja mainitut aloitteet lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

P u h e m i e s : Valtiopäiväjärjestyksen 31 §:n 1 momentin 2) kohdan mukaan edustajalla on oikeus tehdä talousarvioaloite, joka sisältää ehdotuksen valtion talousarvioon otettavaksi määrärahaksi tai muuksi päätökseksi tai hallituksen lisätalousarvioesitykseen välittömästi liittyväksi talousarvion muutokseksi.

Kun lisätalousarvioaloitteen tulisi sisällöltään välittömästi liittyä hallituksen lisätalousarvioesitykseen ja kun mielestäni ed. Lahti-Nuuttilan ym. aloite n:o 6 määrärahan osoittamisesta Pirkanmaan terveydenhuolto-oppilaitoksen peruskorjaushankkeen toteuttamiseen, ed. Laitisen aloite n:o 9 määrärahan osoittamisesta Jyväskylän ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen opetustilojen rakentamiseen, ed. Laitisen aloite n:o 11 määrärahan osoittamisesta Jyväskylän—Haapamäen rataosan perusparannukseen, ed. Metsämäen aloite n:o 18 määrärahan osoittamisesta Ingvalsbyn ja Prästkullan välisen paikallistien korjaamiseen, ed. Mäkipään ym. aloite n:o 22 määrärahan osoittamisesta valtatien n:o 3 peruskorjaukseen Hämeenkyrössä, Ikaalisissa ja Parkanossa, ed. Rimmin ym. aloite n:o 27 määrärahan osoittamisesta Syvinginsalmen sillan rakennuskustannuksiin, ed. Rimmin ym. aloite n:o 28 määrärahan osoittamisesta happotervakaatopaikkojen puhdistustöiden aloittamiseen Lempäälässä, ed. Stenius-Kaukosen ym. aloite n:o 29 määrärahan osoittamisesta Tampereen—Helsingin rataosan parantamiseen, ed. Stenius-Kaukosen ym. aloite n:o 31 määrärahan osoittamisesta kuntien järjestämän toimeentuloturvan kustannuksiin sekä ed. Vuorensolan ym. aloite n:o 39 määrärahan osoittamisesta Tampereen teknillisen oppilaitoksen peruskorjaukseen eivät täytä edellä esitettyä vaatimusta, en katso voivani esitellä mainittuja talousarvioaloitteita valiokuntaan lähettämistä varten.

Keskustelu puhemiehen menettelystä:

Ed. P a a k k i n e n : Arvoisa puhemies! Hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen valtiontaloutta koskevat säännökset tulivat voimaan maaliskuun alusta. Tässä yhteydessä laajennettiin kansanedustajien aloiteoikeutta. Vuotuiseen talousarvioesitykseen liittyen kansanedustajat voivat tehdä talousarvioaloitteita, jotka voivat koskea kaikkia talousarviossa päätettäviä asioita. Aloite voi siis sisältää mm. määrärahan käyttötarkoitusta, momentin perusteluja ja määrärahan vähentämistä koskevia ehdotuksia.

Kansanedustajan aloiteoikeutta laajennettiin koskemaan myös lisämenoarviota. Valmisteluasiakirjojen mukaan lisätalousarvioaloitteen tulisi tarkoittaa talousarvion muuttamista ja aloitteen tulisi liittyä välittömästi hallituksen esityksen sisältöön. Lisätalousarvion poikkeusluontoisuuden vuoksi aloitteen sisällölle asetettavia ehtoja tulisi tulkita suppeasti.

Hallituksen hiljattain antamaan lisätalousarvioesitykseen liittyen on nyt tehty yhteensä 39 talousarvioaloitetta. 10 aloitteen kohdalta, jotka juuri kuulimme, puhemies on todennut, että ne

eivät sisällöltään välittömästi liity hallituksen lisätalousarvioesitykseen, ja tästä syystä puhemies on nyt kieltäytynyt esittelemästä niitä valiokuntaan lähettämistä varten.

Monista eri syistä olisi kuitenkin tarpeellista luoda mahdollisimman selkeät pelisäännöt ja käytännöt heti alusta pitäen talousarvioaloitteiden sisältövaatimuksille. Asiaa on valmistelevasti käsitelty myös puhemiehistössä ja puhemiesneuvostossa.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan, että eduskunta ei tyytyisi puhemiehen menettelyyn vaan että asia lähetettäisiin näiden 10 puhemiehen mainitseman aloitteen osalta perustuslakivaliokuntaan, joka kiireellisesti selvittäisi rajanvedon nyt puheena olevien 10 aloitteen osalta. Samalla toivon, että perustuslakivaliokunta voisi käsitellä tätä asiaa hieman laajemminkin, jotta jatkossa kaikkien osapuolten käytössä olisi eduskunnan itsensä asettamat rajat niin varsinaiseen talousarvioon kuin lisätalousarvioihinkin liittyvien aloitteiden osalta.

Ed. P e s ä l ä : Herra puhemies! Kannatan ed. Paakkisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu puhemiehen menettelystä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Paakkinen ed. Pesälän kannattamana ehdottanut, että eduskunta ei tyytyisi puhemiehen menettelyyn lisätalousarvioaloitteiden n:ot 6, 9, 11, 18, 22, 27—29, 31 ja 39 osalta, vaan että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen menettelyn, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Paakkisen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 162 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Paakkisen ehdotuksen.

Puhemiehen menettely lisätalousarvioaloitteiden n:ot 6, 9, 11, 18, 22, 27—29, 31 ja 39 osalta lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään mainittujen lisätalousarvioaloitteiden osalta siksi, kunnes perustuslakivaliokunta on antanut lausuntonsa puhemiehen menettelystä.

---

3) Ehdotus laiksi tulliverolain muuttamisesta

Jatkettu toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 209/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5
Suuren valiokunnan mietintö n:o 1

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 1, josta ilmenee, että suuri valiokunta asian käsiteltyään on, muutoin yhtyen eduskunnan asiassa tekemään päätökseen, ehdottanut lakiehdotuksen 14 §:n hyväksyttäväksi mietinnössä ehdotetussa muodossa. Eduskunnan on nyt päätettävä, hyväksyykö se mainitun pykälän osalta suuren valiokunnan ehdotuksen vai pysyykö se sen osalta aikaisemmassa päätöksessään.

Keskustelu:

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Tulliverolaki on tyypillinen esimerkki siitä, mitenkä mustasukkaisesti ja jääräpäisesti Ahon hallitus haluaa eduskunnassa puolustettavaksi hallituksen tekemiä esityksiä, mm. tätä esitystä jota ei voi millään sanoa järkeväksi ja oikeaan osuneeksi esitykseksi. Tulliveron käsittelystä on tekemällä tehty melkoinen farssi, vaikka se ei kovin suuri asia valtion kannalta ole, mutta niiden ihmisten kannalta joita tämä koskettaa kolmessa pohjoisimmassa kunnassa, asia on merkittävä.

Aivan ensiksi hallitus suuressa viisaudessaan tuli tehneeksi tämän lakiehdotuksensa, missä monen muun asian ohella näiltä kolmelta pohjoiselta kunnalta ja niiden asukkailta viedään oikeus tuoda verotta ja tullitta tiettyjä elintarvikkeita, lähinnä viljatuotteita, ravintorasvoja ja myöskin piipputupakkaa Norjasta Suomeen. Hallituksen esityksen perustelut ovat laidasta lukien täysin kestämättömiä ja paikkansa pitämättömiä ja kertovat kyllä sen, että hallitus ei tunne olosuhteita, kun se täällä lakiehdotuksiaan tekee. Hallitus väittää omassa ehdotuksessaan, että olosuhteet ovat merkittävästi muuttuneet, liikenneyhteydet parantuneet jne., jotka asiat eivät vähäisimmässäkään määrin pidä paikkaansa. Monilta osin liikenneyhteydet ja

olosuhteet ovat vain huonontuneet viime vuosina noissa kolmessa pohjoisessa kunnassa.

Kun tämä hallituksen esitys valtiovarainvaliokunnan käsittelyn jälkeen oli tässä salissa käsiteltävänä, niin tästä salista silloin jostain syystä löytyi kyllä oikeudenmukaisuutta ja ymmärtämystä ja täällä äänestettiin hallituksen ja valtiovarainvaliokunnan esitys kumoon. Siis 14 § sai salin käsittelyssä enemmistön taakseen elikkä pykälä olisi ollut siinä muodossa, jonka esitin silloin, eli näiden kolmen pohjoisen kunnan asukkaille tuontioikeus säilytettäisiin samanlaisena kuin nykyisessä laissa.

Hienojen säännöstemme mukaan tämä eduskunnan päätös, koska se ei ollut valiokunnan kannan mukainen, meni suureen valiokuntaan, jossa suuri valiokunta jääräpäisesti uskoen hallituksen kehotuksia ja ohjeita muutti tämän mietinnössään alkuperäisen valtiovarainvaliokunnan esityksen mukaiseen muotoon elikkä olisi viemässä tämän oikeuden näiltä ihmisiltä. Äänin 15—10 suuren valiokunnan viisas enemmistö hallituksen tahdon mukaisesti näin teki.

Nyt sitten olen kuullut, että hallitusryhmissä on pistetty asia lukkoon, on sanottu edustajille, että te ette saa poiketa hallituksen linjasta. On kamalaa, että tämmöisessä asiassa käveltäisiin hallituksen ylitse ja eduskunnasta löytyisi semmoista järkeä, joka ohittaisi hallituksen järjen. Sitä ei kuulemma saa missään tapauksessa tapahtua. Pelkään, että hallituspuolueitten nekin viisaat, hyväuskoiset ihmiset, jotka täällä olivat tukemassa esitystäni vielä viime viikolla, uskovat orjallisesti Ahon hallituksen komentoon ja tulevat olemaan hallituksen kannan takana. Olen myöskin kuullut, että muutamille edustajille on pyynnöstä luvattu vapaita käsiä hallituspuolueitten ryhmissä. Mielestäni tämä on naurettavaa ihmisten pettämistä, jos esimerkiksi pohjoisen edustajat äänestävät myöhemmin tekemäni ehdotuksen puolesta, mutta hallituspuolueet kuitenkin pitävät linjansa ja vievät tämän oikeuden näiltä ihmisiltä. Minusta tämä on sekä näitten edustajien kohdalla itsensä pettämistä että myöskin niitten pohjoisten ihmisten pettämistä, jos halutaan olla yhtä aikaa kahta mieltä: antaa tuki Ahon hallituksen politiikalle ja toisaalta olla viemässä tätä oikeutta näiltä ihmisiltä.

Ja äläkkös asiassa, sanon vielä. Me kaikki tiedämme, että tämän oikeuden poistamisella näiltä pohjoisilta ihmisiltä ei ole valtiontaloudelle minkäänlaista merkitystä, ei sitä vertaa taloudellista merkitystä, että hallitus olisi osannut omaan esitykseensä kirjoittaa tämän muutoksen taloudelliset vaikutukset, ei ollenkaan. Taloudellinen vaikutus on valtiolle niin häviävän pieni, ettei sitä ole osattu edes oikealla lailla kertoa ja sanoa.

Mutta niille ihmisille, niille kolmen pohjoisen kunnan eli Enontekiön, Utsjoen ja Inarin ihmisille, 11 000 asukkaalle, tällä on merkitystä. Kuten viime viikolla kerroin, tämä tulliverolain muutos merkitsee näille perheille 5 000—6 000 markkaa lisämenoja vuodessa. Kuvitelkaa, tänä aikana alueella, missä esimerkiksi ihmisten tulotaso on puolet siitä, mitä täällä Uudellamaalla, 5 000—6 000 markkaa kaikkien raippaverojen ja korkojen korotusten lisäksi on melko suuri asia niille ihmisille, mutta valtiolle se ei ole suuri asia.

Täällä on minusta moneen kertaan erityisesti valtiovarainministeriön taholta tämän asian valiokunta- ja eduskuntakäsittelyn aikana tuotu aika lailla virheellistä tietoa sanomalla, että piipputupakka on se suurin asia, joka tässä on kysymyksessä. Kerron vielä lyhyesti, että mikäli nämä ihmiset toisivat kaikkia tarvikkeita sieltä Norjan puolelta sallitut määrät, niin silloin piipputupakka näyttelisi melko suurta osaa, mutta olen sataprosenttisen varma, että piipputupakan osuus käytännön kaupassa näitten ihmisten ostamana on häviävän pieni ja viljatuotteet ja ravintorasvat muodostavat pääasian. Kuka sitä nyt piipputupakkaa völjää sieltä. Meillä Suomessa hyvin vähän poltetaan piippua, mutta leipää ja margariinia kulutetaan huomattavasti enemmän.

Tämän oikeuden poistaminen näiltä ihmisiltä on sitäkin merkillisempää, kun me tiedämme, että ollaan menossa kohti EY:n sisämarkkinoita kenties hyvin lyhyen ajan päästä. Jos tämä oikeus, mikä on Kustaa Vaasan ajoilta näillä ihmisillä ollut, halutaan muutamaksi kuukaudeksi tai kenties vuodeksi näiltä ihmisiltä poistaa, niin eikö tämä ole kiusantekoa ja mitä suurimassa määrin ihmisten aliarvioimista, jos se halutaan tahallaan vähäksi aikaan niiltä ihmisiltä poistaa ja saattaa ihmiset entistä suurempiin vaikeuksiin? En voi kyllä ymmärtää muuksi kuin kateudeksi ja kiusanteoksi, että jossakin ihmisillä olisi jokin asia paremmin kuin toisaalla, mutta taas monet muut palvelut niillä ihmisillä ovat kyllä siellä pohjoisissa kunnissa niin heikot, ettei täällä varmasti pitäisi päästä kadehtimaan niitten ihmisten asemaa eikä olla aihetta siihen.

Erityisesti tämä tuntuu kummalliselta sen vuoksi, että niin kuin tiedämme — valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä jokainen on lukenut —

tämän lain säätäminen juuri näiden ihmisten veron kiristämisen osalta vaatii perustuslain säätämisjärjestyksen ja tämä laki ei kolmannessa käsittelyssä menekään yksinkertaisella enemmistöllä lävitse. Mielestäni hallitus tekisi paljon reilummin ja viisaammin, jos antaisi toisen käsittelyn aikana eduskunnan muuttaa yhden pykälän sen sijaan, että saattaa tämän kolmannessa käsittelyssä paljon suurempiin vaikeuksiin, jolloin tämä voisi täällä salissa tulla ja todennäköisesti tuleekin hylätyksi. Se joudutaan palauttamaan valtiovarainvaliokuntaan, jos hallitus vieläkin jääräpäisesti haluaa tahdostaan pitää kiinni, jonka jälkeen tästä laista voitaisiin tehdä yksivuotinen verolaki. Ajatelkaapa: sitten vasta ihmiset nauraisivat meidän lainsäädäntömenettelyämme, jos tästä tehtäisiin yksivuotinen. Tämä vuosi ihmisiltä perittäisiin näistä tavaroista veroa ja ensi vuonna taas, kun ollaan kenties Etan kautta EY:n sisämarkkinoilla, kaikki olemassa olevat systeemit siltä osin poistuisivat. Kuvitelkaa, millä tavalla pohjoisten kuntien ihmiset katsoisivat tämän talon lainsäädäntöä ja toivoisivat maalaisjärkeä täältäkin löytyvän. En usko, että se olisi kovin mairittelevaa.

Minä kyllä uskon, että monen muun edustajan reviiri pohjoisessa saattaa pienentyä. Siellä nimittäin ihmiset käyvät niin kuumina, että siellä tuskin kovin paljon halutaan seurustella niiden ihmisten kanssa, jotka haluavat poistaa tämän oikeuden ihmisiltä tulliverolain yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Tulen jatketun toisen käsittelyn yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään edelleenkin, että 14 § saisi sen muodon, mikä valtiovarainvaliokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa on, eli tulliverolain 14 § tulisi hyväksytyksi siinä muodossa, että nykyisen lain mukaan olemassa oleva oikeus pohjoisten kuntien asukkailla tiettyjen kulutustavaroitten tuontiin tulisi säilymään.

Toivon, että tässä salissa edustajilta löytyisi vähän oikeudenmukaisuutta, inhimillisyyttä ja edes ripaus maalaisjärkeä, että tällainen valtion kannalta häviävän pieni, mitätön, mutta niille ihmisille paljon merkitsevä asia voitaisiin hyväksyä oikeassa inhimillisessä muodossa, jota tulen esittämään.

P u h e m i e s : Ed. Apukka, jatketussa toisessa käsittelyssä ei ole yksityiskohtaista käsittelyä, joten ehdotukset voi tehdä nyt.

P u h u j a : Anteeksi, herra puhemies, etten huomannut tätä. Teen esityksen nyt eli ehdotan, että 14 § tulisi saamaan sen muodon kuin valtiovarainvaliokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa on, toisin sanoen että eduskunta pysyisi tuon pykälän osalta aikaisemmassa päätöksessään.

Ed. Pokka merkitään läsnä olevaksi.

Ed. I i v a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppoa yhtyä ed. Apukan analyysiin hallituksen pakkodemokratiasta ja pikkumaisuudesta näin pienessä asiassa, kun tällä viikolla olemme nähneet moraaliltaan täysin hämmästyttävän ja kansalaisille vaikeasti selitettävän päätöksentekofarssin isossa, kansakunnan kohtaloihin olennaisesti kuuluvassa asiassa. Kun keskiviikkona ministeri Aho salli kristillisten jatkaa hallituksessa, ministeri Kankaanniemi sanoi, että eipäs ole edelleenkään hallituksen linjalla. Samassa televisiouutislähetyksessä ministeri Salolainen oli juuri vähän ennen sanonut, että olemme saaneet lupauksen. Asioitten suhteellisuus ja politiikan moraali saavat aika ihmeellisiä mittasuhteita tämän viikon tapahtumien pohjalta.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Apukka jätti mainitsematta niiden keskustan kansanedustajien nimet, jotka viime kerralla tätä asiaa käsiteltäessä olivat valmiit ottamaan huomioon Lapin asukkaiden edut ja jotka äänestivät hallituksen esitystä vastaan. Ehkä kertaukseksi on syytä todeta, että edustajat Aula, Jäätteenmäki, Kauppinen, Korva, Mattila, Näsi, Pelttari, Renko ja Väistö äänestivät hallituksen esitystä vastaan Lapin pienituloisten etujen puolesta.

Mielenkiintoista on nyt nähdä, kuinka moni näistä edustajista tänään on aikaisemman äänestyskäyttäytymisensä mukaisella linjalla. Tämä lakiesitys on oikein kukkaesimerkki siitä, miten puoluekurilla pannaan edustajien oikeudenmukaisuuden taju nurin. Todettakoon, että kokoomuksen ryhmästä ei kukaan ollut sitä mieltä, että tällainen jo ammoisista ajoista Lapin väestölle myönnetty 5 000—6 000 markan vuosittainen etu pitäisi myös jatkossa säilyttää. Kummalliselta tämä tuntuu sitäkin taustaa vasten, että pankeille kuten SKOPille ollaan valmiita myöntämään 16 miljardia markkaa; tällä viikolla tämä summa tuli täyteen sillä, että SKOP sai 1,5 miljardia markkaa lisää. Mutta 5 000—6 000

markan etuutta Lapin rajan asukkaille hakea ravintorasvoja ja jauhoja Norjan kaupoista ei myönnettäisi.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen edellä puhuneiden edustajien kanssa samaa mieltä siitä, että hallitus osoittaa tässä aivan naurettavaa pikkumaisuutta. Valtion kannalta asia on pieni. En ole aivan varma siitä, onko näiden kolmen Lapin kunnan asukkaille, joiden vanhasta perinteisestä oikeudesta on kysymys, asia taloudellisesti ratkaisevan tärkeä, mutta ilmeisesti se on henkisesti vanhana elämäntapakysymyksenä tärkeä. Minusta sellaisiinkin asioihin pitää suhtautua vakavasti, joissa pienellä rahalla voidaan saada aikaan iso ilo ihmisille.

Lisäksi, kuten on todettu, kysymys on joka tapauksessa lyhytaikaisesta järjestelystä, koska Eta-sopimus tulee kuitenkin muuttamaan tämän koko kuvion. Minusta on Suomen poliittisen ilmapiirin ja poliittisen kulttuurin kannalta todella valitettavaa, jos hallitus on niin pikkumainen, että tämän suuruusluokan asiassa se ei salli kansanedustajien enemmistön tahdon toteutuvan, vaan käyttää suurta valiokuntaa, jonka roolia tässä eduskunnassa on muutettu, tavallaan varmistuskeinona, että vahingossa eduskunnan täysistunnossa ei pääse hallituksen tahdon vastaista yksityiskohtaakaan läpi lainsäädännössä.

Ed. Korva (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä salissa varmaan ei ole enää kenellekään epäselvää se, että tämä asia on pieni valtiontalouden kannalta, ja kaikki kahdenkeskisessä keskustelussa tunnustavat, että kolmen pohjoisen kunnan ihmisille asia on tärkeä ja tämä iät ajat jatkunut tuontioikeus pitäisi turvata.

Tässä onkin noussut itse asiassa pääkysymykseksi aivan viime viikkoina se, mikä on eduskunnan työskentelymenetelmä ja päätöksentekomekanismi. Tämä asia osoittaa selkeästi, että ei ole tärkeää asiasisältö, vaan se on tärkeää, kuka sanoo viimeisen sanan.

Hallituksen ministerit ovat kokeneet tämän asian niin vähäpätöiseksi, että eivät ole kovinkaan paljon ottaneet osaa koko asian käsittelyyn. Mutta sen sijaan meillä löytyy täällä eduskuntaryhmissä sellaista santsarimentaliteettia, joka johtaa siihen, että tällainen asia, vaikka tunnustetaan, että se ei ole tärkeä muutoin, on tärkeä menettelytavaltaan eli sillä tavalla, että eduskunnassa ei saa rivikansanedustaja käyttää omaa järkeään.

Vetoaisin kaikkiin hallituspuolueiden riviedustajiin sen puolesta, että me kapinoisimme tällaista menettelyä vastaan, jossa ei sallita minkäänlaista oman järjen käyttöä tässä salissa. Sen vuoksi vetoan kyllä kokoomuksen, RKP:n ja myös kristillisen liiton kansanedustajiin tietysti keskustan ryhmän ohella, että me tämän asian panisimme tällä kertaa kuntoon ja toki tunnustamme jatkossa sen, että hallituspuolueen edustajilla on suurissa asioissa vastuu tukea hallituksen toimintalinjaa, mutta se vastuu ei toteudu tällä tavalla pienissä asioissa näpertelemällä.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Korva sanoi, että täällä on ryhmissä santsarimielialaa. Tässä ilmeisesti näitä armeijan termejä nyt ruvetaan käyttämään. Sehän on samaa kuin sanoo, että simputetaan. Kun armeijassa on jo simputus kielletty, niin onko siihen pakko täällä alistua? Ei tietenkään. Täällähän on vapaat kädet, kuka niitä haluaa käyttää. Siinä on jaa- ja ei-nappi, ja jokainen kansanedustaja voi vapaasti painaa sitä nappia, mitä parhaaksi näkee. Minusta tällaiset verukkeet, että ryhmäjohtaja sanoo jotakin tai joku ei muistanut sanoa jotakin, ovat verukkeita. Täällä painetaan nappia ja sitten katsotaan. Minusta ei ole selityksiä.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korva, olisi ollut aiheellista myös nimetä ne ryhmien edustajat, jotka täällä vaativat kansanedustajia menettelemään toisin kuin heidän tahtonsa ja näkemyksensä on. Minusta se olisi reilua ja avointa peliä. Eli odottaisin, että ed. Korva nimeää ne oman ryhmänsä ja mahdollisesti muitten hallituspuolueitten ryhmien edustajat, jotka painostavat muita edustajia tällaisessa asiassa.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Juuri kovin paljon lisäämistä niihin puheenvuoroihin ja ajatuksiin, mitä täällä on esitetty, ei ole. Olisin vain kyllä sanonut, kun ed. Korva toi santsarimentaliteetin esiin, että teistä itsestännehän on kiinni, pysyykö vai eikö santsarimentaliteetti, tuleeko tuloksia vai eikö tule. Ystäville vasemmalla kyllä sanoisin, että silloin kun on kysymys sielläkin puolella tärkeistä asioista, jotka te puolueina katsotte tärkeiksi, niin ettehän te kyllä vapaita käsiä anna omille edustajillennekaan. Eli kyllä hurskastelu tässä asiassa on ihan turhaa.

Aivan turhaa. (Hälinää, välihuutoja) — Ukkola todella antaa vapaat kädet omalle ryhmälleen. (Naurua)

Arvoisa puhemies! Ei voi oikeastaan muuta sanoa kuin että tämä on kurja hallitus. (Ed. Jaakonsaari: Se on totta!) Suurissa asioissa se ei pysty tekemään päätöksiä, mutta pienissä asioissa se tekee kyllä itsensä täysin naurunalaiseksi. Nyt käsiteltävänä oleva asia on valtiontalouden kannalta niin mitätön, ettei olisi uskonut edes hallituksen lakiesitystä laatiessaan moiseen viitsivän puuttua. (Ed. P. Leppänen: Ei ole muuta työtä!) — Niin ei ilmeisesti ole muuta työtä. Todella uskoisin, että hallituksella olisi muuta ajateltavaa ja muuta tärkeämpää tekemistä. (Ed. Vähäkangas: Jos ei osaa!) — Sekin voi olla, ettei osaa.

Tullittoman tuonnin kieltäminen kolmen pohjoisen kunnan asukkailta on todella "valtiontaloudellisesti tärkeä asia". Mutta ed. Hassi ei kyllä kuunnellut ed. Apukan puhetta, kun kyseli, onko se taloudellisesti tärkeää edes näille kuntien asukkaille. Ed. Apukka sanoi ihan selkeästi, että kaiken raippaveron päälle se vie pohjoisen ihmisten tuloista vuodessa 5 000—6 000 markkaa. Kyllä minusta tämä on todella näille ihmisille tärkeä asia. Toisaalta tuontioikeuden poistaminen merkitsisi myös rajakaupan pysähtymistä, vuosisataisen käytännön romuttumista.

Voi kysyä, minkä vuoksi valtiovarainministeriö on yleensä iskenyt silmänsä tähän asiaan. Kuvitellaanko valtiovarainministeriössä, että Utsjoen, Inarin ja Enontekiön kuntien asukkaat elävät kuten herrat Saariselän kelohonkamajoilla, missä virkamiehemme ja päättäjämme tapaavat viettää hiihtolomilla aikaansa. Kun he ovat vierailleet Lapissa milloin minkin taustaryhmän — valtionyhtiön, etujärjestön tai jonkun muun lobbaajan — vieraana, he ovat saaneet täysin väärän kuvan Lapin elämästä.

Toisellakin tapaa asia on epäilyttävä, aivan kuten täällä on jo aikaisemmissa puheenvuoroissa tuotu esiin. Voin kysyä: Minkälainen on se järjestelmä, jossa edes näin pienessä asiassa ei kunnioiteta eduskunnan tahtoa? Tämä tahto tuli selkeästi esille viime viikolla, kun tästä asiasta täällä äänestettiin. Nyt hallituspuolueiden ryhmyrit ovat panneet kansanedustajansa järjestykseen ja ojennukseen ryhmäkurin voimalla. Voi kysyä, onko tämä demokratiaa vai hallituspuolueiden johtajien ryhmädiktatuuria. Ymmärrän kyllä ryhmäkurin, kun on kysymys todella tärkeistä ja hallituksen olemassaoloon vaikuttavista luottamuslauseäänestyksistä. Ymmärrän, vaikka en oikein hyväksykään. Sen sijaan en ymmärrä sitä, että hallitus paimentaa ryhmyrien avulla joka ikisen kansanedustajan ruotuun joka ainoassa asiassa.

En hyväksy sitä, että eduskunta voi muuttaa hallituksen antamia esityksiä vain, jos joku kuppikunta eli hallituspuolueiden eduskuntaryhmien johto ministerien kanssa näistä muutoksista sopii. Kyllä hallituksen täytyy sen verran kunnioittaa eduskuntaa ja kansanedustajia, että taipuu eduskunnan enemmistön tahtoon.

Arvoisa puhemies! Tällaisen kiistan nostattaminen asiasta, jolla ei ole minkään valtakunnan merkitystä valtiolle, on kertakaikkisen ala-arvoinen näytelmä. Kun Eurooppa yhdentyy, poistuvat nämä ihmisten etuoikeudetkin, ja täksi väliajaksi tällaista tullimuuria ei kyllä kannata pohjoiseen pystyttää.

Aivan kuten ed. Apukka täällä sanoi, koska tullittomille tavaroille nyt ehdotetaan veroa, tämä lakiesitys on hyväksyttävä eduskunnassa kahden kolmasosan enemmistöllä. Jos se ei onnistu, hallitus joutuu antamaan uuden esityksen yksivuotisena verolakina, ja tämä on minusta aivan järjetöntä hommaa. Näin surkeaa näytelmää en ole kyllä pitkään aikaan nähnyt.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme nyt todella tulleet suureen koitokseen Enontekiön, Inarin ja Utsjoen asukkaiden ja näiden perinteiden puolesta. Esko Ahon porvarihallituksen kiusanteko on todella uskomatonta.

Kiinnitän myöskin huomiota siihen, että pikkumaisuudellaan hallitus nyt vaarantaa tämän koko lain hyväksymisen eduskunnassa. Hallituksen olisi todella järkevää hyväksyä muutos lain yhteen pykälään, jotta myöskin lain muut pykälät tulisivat hyväksytyiksi. Kenties hallitusryhmien kannattaisi vielä keskustelun kuluessa miettiä asiaa.

Vertailukohtana hallituksen kiusanteolle on syytä mainita, että hallitus tässä laissa turvaa pienlentokoneiden rakentamiseen, korjaamiseen, varustamiseen ja huoltoon tuotavat tavarat verottomiksi, mutta ei todellakaan salli näiden kolmen kunnan asukkaiden tuoda tullittomasti elintarvikkeita ja tällä tavalla elämäntilannettaan helpottaa.

Ed. Linnainmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä hämmästelen näitä puheenvuoroja, joita täällä käytetään, kun sanotaan, että hallituspuolueiden kansanedustajat on

alistettu johonkin ryhmäkuriin. Haluaisin todeta, että asian edellisestä äänestyksestä puuttui ilmeisesti 44 edustajaa täältä, joten tulos ei ehkä ihan anna oikeaa kuvaa eduskunnan tahdosta.

Haluaisin kiinnittää huomiota myöskin siihen, että perusteluissa todetaan, että "muutosesityksessä puututaan rajakuntien 1930-luvulta peräisin olevaan kauppasopimukseen perustuvaan erityisoikeuteen ja Norjan ja Ruotsin asukkaillakaan ei enää nykyisin vastaavanlaisia oikeuksia ole". Lisäksi perusteluissa todetaan, että on katsottu, että yleinen matkustajien tulliton tuomisoikeus elikkä 1 500 markkaan asti kerralta korvaa tämän vanhentuneen oikeuden.

Edelleen olen sitä mieltä, että tulliverojen tulee olla tasavertaisia kaikille kansalaisille.

Täällä on puhuttu myöskin näihin erityisolosuhteisiin ja todettu, että etäisyydet ovat säilyneet ennallaan eivätkä olosuhteet ole mitenkään muuttuneet. Kuitenkin Lapin maakuntaliiton ja kuntien edustajat täällä käydessään ovat jättäneet kirjalliset lausuntonsa, joissa todetaan, että yhteiskunnallisen kehityksen myötä myös rajaseudun olosuhteet ovat monella tapaa muuttuneet.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun on pakko puuttua ed. Ukkolan puheenvuoroon siltä osin, kuin hän antoi väärän todistuksen vasemmiston ryhmäpäätöksistä ja niiden sitovuudesta. Olen ollut lähes neljä vuotta ryhmän puheenjohtajana, ja tänä aikana ei ole tehty yhtään sitovaa ryhmäpäätöstä, joka olisi koskenut loppuäänestyksiä asioista. Tämä on koskenut myös suuria asioita, mm. viimeviikkoista EY-äänestystä. Ryhmämme jäsenillä oli vapaat kädet. He saattoivat itse kukin harkita omantuntonsa mukaan, miten käyttäytyä näissä äänestyksissä, niin väliäänestyksissä kuin loppuäänestyksessäkin, joten paheksun sitä, että ed. Ukkola luuloihin perustuen antaa vääriä todistuksia asioista.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin puuttunut samaan asiaan, mihin ed. Helle jo puuttui ed. Ukkolan puheessa.

Pyydän myös anteeksi sitä, että annoin väärän todistuksen siitä, että vain kokoomus olisi ollut ryhmä, joka menettelee tässä kysymyksessä sosiaalisesti epäoikeudenmukaisesti. Myös ruotsalaisen kansanpuolueen eduskuntaryhmä ja, mikä mielenkiintoista, kristillisen liiton eduskuntaryhmä on tässä kysymyksessä hallituksen kannalla. Toisin sanoen edustajat Seivästö, Moilanen, Kallis, Laakkonen, Laukkanen, Hiltunen ja Jääskeläinen äänestivät tässä kysymyksessä sen puolesta, että näiltä Lapin kaikkein köyhimmiltä ihmisiltä vietäisiin mahdollisuus käydä lähimpänä rajaa olevissa neljässä norjalaisessa kaupassa ja hankkia sieltä ravintorasvoja ja jauhoja tullitta. Miten kristilliseen moraaliin sopii tällainen menettelytapa? Ministeri Kankaanniemi tapansa mukaan oli poissa äänestyksestä!

Ed. Backman (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Ukkola totesi, että maassa on kurja hallitus, niin pikemminkin voisi todeta Aimo Kairamoa siteeraten, että maassa on kurja tilanne, mutta onhan meillä hauska hallitus.

Kun täällä on puututtu tämän vaihtoehtohallituksen politiikkaan, niin nimenomaan tässä toteutetaan vaihtoehtoista veropolitiikkaa. Kun erityisesti keskusta on halunnut laajentaa veropohjaa, niin se tehdään nyt siten, että Lapin vähävaraisilta ihmisiltä otetaan lisää rahaa, jotta voisimme yhtäaikaa tukea esimerkiksi pörssissä tapahtuvaa kaupankäyntiä poistamalla sieltä leimaveron. Tällainen on siis keskustan vaihtoehtoinen veropolitiikka.

Mitä tulee ryhmäkuriin, niin tältä puolelta ei ole suinkaan esitetty ensimmäisinä niitä syytöksiä, että siellä hallituspuolueissa painostettaisiin ryhmäkurin nimissä äänestämään hallituksen esityksen puolesta, vaan erityisesti keskustan edustajat ovat itse avoimesti kertoneet, että näin on tapahtunut. Asiaa on ihmeteltävä hyvin suuresti, koska hallituksen viime viikkojen politiikka ei enää kestäisi yhtään tällaista näytelmää, missä hallitus pistää arvovaltansa kyseenalaiseksi näin pienessä ja vähämerkityksisessä asiassa, kun sillä on varaa suurissa kysymyksissä olla hyvin eri linjoilla ja tehdä se tavalla, joka herättää nimenomaan enemmän hilpeyttä kuin vakavuutta kansalaisissa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä nyt käsittelyssä oleva asia osoittaa sitä teknokraattista kovuutta ja kylmyyttä, jota kokoomuksen taholta valtiovarainministeri Viinanen ja myös eduskuntaryhmän puheenjohtaja Sasi ovat jo pitkään edustaneet. He haluavat karsia yhteiskunnan niin, ettei siitä jää jäljelle kuin luuranko ja siinä ei ole mitään inhimillistä ja ihmisläheistä. Tässäkin kysymyksessä taloudellisten etujen lisäksi ja nimenomaan rinnalla on kysymys perinteestä ja kulttuurista, jota on Lapissa tiettyjen kuntien

asukkaat ovat voineet noudattaa. Sillä on hyvin suuri merkitys tässä keskeisessä kanssakäymisessä rajan yli hyvin lähellä asuvien ihmisten kesken.

Painostus, mistä täällä on puhuttu, on juuri samanlaista nyt kuin Euroopan yhteisön tiedonantoa koskevassa kysymyksessä. Eduskunnan tahto ei vastannut äänestyksessä sitä, mikä oli sen todellinen tahto, vaan nimenomaan keskustan 11 kansanedustajaa raa'alla tavalla painostettiin ruotuun vastoin omia näkemyksiään.

Kuitenkin täytyy todeta demarien suuntaan, kun siellä kuuluu hop-hop-huutoja, että ei mikään puolue ole niin raskaasti puoluekurin puolue kuin sosialidemokraatit. Muistetaan viime hallituskaudella ed. Rinteen painostamista täällä eri päätösten yhteydessä. Kyllä se on tuttua teillekin! Minä en siis hyväksy keskustan näkemyksiä. Se vain, että nyt nähdään, minkälaista tämä on: tänään näin ja huomenna tuolla tavalla.

SMP:n eduskuntaryhmässä on selkeät säännöt. Meillä ei ryhmäkuri sido, kunhan ilmoittaa eduskuntaryhmän pöytäkirjaan eriävän mielipiteensä ja asia on sillä selvä.

Ed. R ö n t y n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Ukkolan puheenvuoron johdosta totean, ottamatta nyt enemmälti kantaa siihen, onko oikein vai väärin tämä Lapinhomma, että en minä kadehdi lappilaisia. Minun puolestani he saavat pitää ne edut, jotka heillä tähänkin asti ovat olleet. Mutta se, minkä vuoksi tämän puheenvuoron pyysin, niin ed. Ukkolalle haluaisin todeta, että ainakaan käsiteltävänä olevassa kysymyksessä ei minuun ole kukaan ottanut yhteyttä keskustan ryhmästä eikä minua ole painostettu ainakaan tällä kohti menemään ruotuun. Siinä mielessä asiat asiana. Jos joku väittää, että tässä kohtaa on käytetty raippaa, niin ei ainakaan minun kohdallani se pidä paikkaansa. Tämän minä halusin sanoa. (Välihuutoja)

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Röntyselle sanoisin, että ed. Korvahan asian paljasti.

Ed. Helteelle ja ed. Laaksolle olisin sanonut, että en tietenkään ole ollut edes kärpäsenä teidän ryhmäkokouksissanne, mutta sitten minä vasta alan uskoa, että teillä ei ole ryhmäkuria, kun punaisten joukkoon tulee joku vihreäkin äänestysnapin pinallus. Minä en kerta kaikkiaan ole nähnyt kertaakaan, että teillä olisi muutamia alueellisia äänestyksiä lukuun ottamatta ollut eriäviä mielipiteitä. Kuvittelisin, että sentään noin suuressa joukossa kuin SDP:ssä ja vasemmistoliitossa olisi muutama eriävä mielipide. Mutta kaikki painavat jatkuvasti vain punaista. Sen jälkeen kun minä näen taululta, että siellä joku muukin kuin ed. Lipponen äänestää vastoin ryhmän enemmistöä, minä uskon.

Ed. Linnainmaalle olisin vastannut, kun hän sanoi, että tulliverojen on oltava tasavertaiset kaikille kansalaisille: Täällä pääkaupunkiseudulla on risteilylaivoja, jotka kiertävät pitkin merta 24 tuntia, ja sieltä kyllä voi mennä ostamaan tullivapaita tuotteita. Hän kuitenkin olisi valmis poistamaan sen edun pohjoisen asukkailta, joille muutos merkitsee, kuten ed. Apukka sanoi, 5 000—6 000 markan lisämenoa vuodessa.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Laakso arvosteli kovasti äänestyskäyttäytymistä, niin haluaisin vain sanoa, että ed. Laakso voisi itse huolehtia omasta käyttäytymisestään ja sen kristillisyydestä johdonmukaisesti ja loogisesti vaikka vuosikymmenien tasolla.

Tällaisessa yksittäisessä pienessä äänestyksessä on aika vaikea löytää nyt Suuresta kirjastakaan mitään suoraa vastausta, mutta uskoisin, että asiassa sosiaalinen oikeudenmukaisuus tietysti vaatii, että köyhiä kohdellaan missä puolella tahansa Suomea tasapuolisesti, enkä näkisi kysymyksessä olevaa lainsäädäntöratkaisua vastauksena mihinkään köyhyysongelmaan tai vaikeisiin taloudellisiin ongelmiin, vaan ne on ratkaistava itsenäisesti ilman tullipoliittisia keinoja.

Ed. M ä k e l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun täytyy sanoa, että ed. Korva piti täällä varsin hyvän puheenvuoron ja kertoi totuuden asiasta. Totuushan on se, että hallitusta ei ole miellyttänyt eduskunnan tahto ja siksi asia on täällä taas käsittelyssä. Kun tämä asia oli käsittelyssä suuressa valiokunnassa, keskustan ed. Alaranta kertoi suuren valiokunnan jäsenille, että tämä kuuluu niihin ns. sovittuihin asioihin hallituspuolueissa ja eduskunnan tahto kumotaan. On sitten hallituspuolueiden jäsenet pantu raipalla tai ilman raippaa kuriin, niin kuriin heidät on laitettu, ja äänestyskäyttäytyminen niidenkin kohdalla, jotka puolsivat kolmen kunnan asukkaitten erityisoikeutta, tulee muuttumaan. Hallituspuolueet ovat panneet siis ryhmäkurin nojalla edustajansa ojennukseen.

Ed. R a s k : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Apukan tekemää ehdotusta.

Ed. Aittoniemi sanoi, että demarit pistävät ruotuun. Minulla on omakohtaisia kokemuksia siitä, että ei ole tarvinnut ruotuun mennä. Olen erittäin merkittävässä asiassa saanut pitää mielipiteeni silloin, kun tämä eduskunta ensimmäisen kerran kävi välikysymyskeskustelua.

Minusta on ollut loukkaavaa, että kuluneen viikon aikana on annettu ymmärtää, että on pelkästä piipputupakasta kysymys. Se on aika lailla loukkaavaa niiden ihmisten suhteen, joita tulliveroasia koskee. Toki siellä joku piipputupakkaakin käy ostamassa, mutta kyllä enemmän on kysymys elintarvikkeista.

Olemme eläneet voi sanoa tasan 11 kuukautta Esko Ahon hallituksen hallitusohjelmaa ja toteuttaneet sitä. Hallitusohjelmassa sanotaan näin: "Hallituksen aluepolitiikan tavoitteena on maan kaikkien alueiden kehittymisedellytysten turvaaminen." Siis: maan kaikkien alueiden kehittymisedellytysten turvaaminen.

Nyt puhutaan pienestä asiasta, tulliveroasiasta, mutta käytän tilaisuutta hyväkseni katsoen elämäntilannetta noissa kunnissa vähän laajemmin. Tämän vuoden alusta tuli saamen kielilaki voimaan. Se on hyvä asia, mutta millä tavalla se lähtee toteutumaan? Saamelaisvaltuuskunta on hyvin huolestunut siitä, että ei löydykään rahaa riittävästi toteuttaa sitä.

31.3.1992 kello 13 eli ensi viikon tiistaina sulkee Sevettijärven posti lopullisesti ovensa. Näätämöläisille tulee matkaa 160 kilometriä lähimpään postiin ja sevettiläisille 130. Toki siellä asiamiesposti alkaa toimia, mutta se ei palvele sillä tavalla kuin oikea posti. Vuositasolla pitäisi valtion osoittaa 100 000 markkaa, että tämä posti saisi toimia vuoden, 100 000 markkaa. Posti toimii liikelaitoksena ja sanoo, että jos ei eduskunta tähän osoita määrärahaa, niin ei sitä Postikaan voi osoittaa. Kun 1940-luvulla Petsamo luovutettiin, Petsamon koltat asutettiin Suomeen 45—49 Näätämön — Sevettijärven alueelle. Silloin valtioneuvosto päätti, että puhelin-, posti- ja tieasiat pitää laittaa järjestykseen. Tähän vedotaan nyt Postissa, että tämä on valtion tehtävä. Tässä sitä ollaan.

Tulliverolain muutos on tänään käsittelyssä. Lainaan toisen lauseen Esko Ahon hallitusohjelmasta koskien verotusta: "Verotusmenettelyä kehitetään verovelvollisten oikeusturvaa parantaen." Minä haluan tämän toistaa, sillä minusta tämä on niin merkittävä asia: "Verotusmenettelyä kehitetään verovelvollisten oikeusturvaa parantaen." Nyt ei todellakaan ole tästä kysymys. Minä toki ymmärrän perustelut verotusjärjestelmämme uudistamiseksi ja yksinkertaistamiseksi ja sen tarpeen, mikä todella on. Mutta lainatakseni laulun sanoja minun täytyy sanoa, että minä en ymmärrä toimenpidettä, että "vain muutaman dollarin tähden", muutaman markan tähden heikennetään Enontekiön, Utsjoen ja Inarin kuntalaisten elinolosuhteita. Niin kuin on todettu, 11 200 ihmistä alueella asuu, ja kuntien alue on Uudenmaan ynnä Turun ja Porin läänin suuruinen.

Minä vetoan sen puolesta, että hallituspuolueiden kansanedustajat eivät tulevassa äänestyksessä painaisi ns. "on sovittu" -nappia, vaan tekisivät tässä asiassa oikeaksi näkemänsä ratkaisun.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Raskille haluan todeta, vaikka vähän asian sivusta, että kukahan se mahtoi kaataa Sevettijärven postin. SMP teki määrärahaesityksen postien säilyttämisestä viime eduskunnan aikana, niin sosialidemokraatit ja kokoomus äänestivät esityksen nurin. (Ed. Myller: Pekka Vennamo se oli!) Tästä se johtuu juuri. Ed. Rask ei ollut täällä viime eduskuntakaudella eikä ollut näkemässä sosialidemokraattien ryhmäkuria. Eihän tällä kaudella tarvitse mitään ryhmäkuria ollakaan, kun olette oppositiossa.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle muistin virkistykseksi kerron viime kaudelta sen, että Postin pääjohtajan Vennamon kanssa käytiin neuvottelut siitä, ottaako Posti vastaan ne 200 miljoonaa, jotka tarjottiin. Pääjohtaja Vennamo kieltäytyi ottamasta.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Varsin monessa puheenvuorossa on käynyt ilmi, että hanke on valtiontaloudellisesti hyvin vähämerkityksinen, ja tähdennetty paikallisten asukkaiden hyvin pitkäaikaisia oikeuksia. Niin sanotut ikimuistoiset nautintaoikeudet otettiin kauppasopimukseen 30-luvulla, kuten on todettu. Hyvin merkittävää historiallisessa kehityksessä on ollut se, että tässä on ajateltu omilla tuotteilla käytävää rajakauppaa. Kysymys on siis eräänlaisesta Tunturi-Lapin alueen sisämarkkinakäytännöstä. Tässä katsannossa jouduin tähän asiaan mukaan viitisentoista vuotta sitten, jolloin maa- ja metsätalousministeriö pyysi minua tutkimaan tähän

alueeseen liittyvää liiketoimintaa Suomen ja Norjan välisen rajan yli.

Kysymys oli siitä, että Suomen Tunturi-Lapissa saadaan rihmasilla pyytää riekkoja ja oli tiedossa, että riekkoja viedään rajan yli Norjan puolelle. Haluttiin tietää, mikä merkitys tämän laatuisella kaupalla on.

Paljastui, että silloin Suomen puolella yhdestä riekosta sai 6—8 markkaa, mutta kun Norjan puolella oleva kauppa oli jobbarin avulla myynyt riekon Lontoon markkinoille, kauppahinta oli noussut 35 markkaan kappaleelta. Suomalaisen trapparin kauppatiliä hyvitettiin 35 markalla kappaleelta, kun Norjan kruunut muutettiin Suomen markoiksi.

Voidaan kysyä, miksi näin. Miksi ei Suomen kautta tämä homma olisi onnistunut? Tähän vastaus on se, että Pohjois-Norjassa Finnmarkin alueella on hyvin laaja riekonpyyntialue, jossa saalit ovat todella suuria. Tällä tavalla päästiin suurilla riekkomäärillä tapahtuvaan kauppaan niin, että silloin Suomen puoleltakin tuodut linnut tulivat arvoon arvaamattomaan.

Jos ajatellaan suomalaisen pyytäjän kannalta asiaa, saalismäärät tuolloin olivat 600—800 kappaletta per trappari. Jos hinta olisi ollut vaikka 6 markkaa, siitä olisi tullut rahaa 3 600 markkaa. Mutta kun hinta oli 35 markkaa vaihtokaupassa, kauppasumma muodostui niin suureksi, että perheen vuotuinen kauppalasku pystyttiin maksamaan. Silloin se tapahtui eräänlaisena vaihtokauppana, että tuotteet tuotiin rajakaupan puitteissa naapurin puolelle.

Arvoisa puhemies! Tällä tavalla pieni lisä siihen perusteluketjuun, jota on käytetty sen puolesta, että ed. Apukan ehdotus, jota myös kannatan, hyväksyttäisiin.

Kun asiaa käsiteltiin suuressa valiokunnassa, tietysti suurella hartaudella ja mielenkiinnolla kuuntelin, millä tavalla kuullut virkamiesasiantuntijat hanketta perustelivat. Ainoa perustelu, jonka he pystyivät esittämään, oli se, että tulliviranomaisten kesken on keskusteltu. Mitään muuta perustelua ei tullut toistamiseen kysyttyäni. Sitten paljastui, että suuren valiokunnan istuntosaliin astui virkaiältään vanhin parlamentaarikko eduskunnassa: Valtiohenkilö-on-sovittu. Hän ed. Alarannan avustuksella ilmoitti, että on sovittu, että asiat ovat niin kuin tulliviranomaiset ovat keskustelleet joskus ja jossakin.

Arvoisa puhemies! Eläintiede tuntee käsitteen murhatoukka. Murhatoukka on sellainen toukka, joka syö itseään ahteripuolesta. Tulee mieleeni, että hallituspuolueiden joukossa on tällaisia murhatoukkia, joka syövät oman kannatuksensa ahteripuolta tällä hetkellä kovaa vauhtia.

Ed. Tenhiälä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. N ä s i: Arvoisa puhemies! Utsjoen, Enontekiön ja Inarin kunnat sekä myös Lapin maakuntaliitto ovat vielä aivan hiljattain vedonneet eduskuntaan, että sanottujen kuntien asukkaita koskeva tulliverolain muutos jätetään tekemättä ja väestön annetaan tehdä ostoksensa yli rajan, kuten tähänkin saakka on tapahtunut ylimuistoiset ajat. Kysymys on siis Norjan ja Suomen rajaseutujen asukkaiden molemminpuolisesta edusta, jonka kaventamiseen ei Euroopan yhdentyessä ole enää perusteita. Tullivapaus tässä tapauksessa parantaa merkittävästi ennen kaikkea Suomen pohjoisimpien kuntien asukkaiden jokapäiväistä kauppapalvelua sekä edistää vastavuoroisesti naapurimaiden yhteistyötä pohjoisilla alueilla.

Mielestäni eduskunnan tulisi turvata Utsjoen, Inarin ja Enontekiön kuntien asukkaille peruselintarvikkeiden ja kulutustavaroiden tulliton maahantuonnin oikeus. Hallituksen esitys valitettavasti poistaa sanotun ylimuistoisen oikeuden. Valitan sitä, että hallituspuolueet eivät keskustan useista neuvottelualoitteista huolimatta halua tunnustaa pohjoisten kuntien oikeuksia. Nämä perinteiset oikeudet on siis jyrätty hallitusyhteistyöhön vedoten. Jäljelle jää se perimmäinen kysymys, onko terveen järjen käyttö yleensä eduskunnassa sallittua. Jokainen edustaja ratkaisee henkilökohtaisesti tässäkin asiassa, miten äänestää. Minä äänestän tullivapauden puolesta ja tässäkin asiassa edustan modernia Eurooppa-politiikkaa. Nähtäväksi jää, onko tämä Suomessa viimeinen byrokratian voitto kansanedustajan terveestä järjestä.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Näsille haluan esittää kommentin siihen, kun hän syyttää muita hallituspuolueita siitä, että asiasta ei ole ryhdytty neuvottelemaan. Kysyn: Eikö hallituksessa ole suurempiakin asioita keskusta jyrännyt läpi? Käsittääkseni keskustalla ja keskustahenkisillä ministereillä on hallituksessa enemmistö. Mielestäni, jos Suomen keskusta olisi asian halunnut Lapin hyväksi hoitaa, te sen olisitte hoitaneet varmasti, ja siihen ei olisi muilla hallituspuolueilla paljon ollut sanomista, vaikka joku ei olisi

saattanut sitä halutakaan. On mukavaa nähdä, että kokoomus on se puolue, joka maata ja hallitusta johtaa.

Ed. Kallis: Herra puhemies! Parissa puheenvuorossa on moitittu kristillistä liittoa siitä, että se on äänestänyt hallituksen esityksen puolesta, ja on annettu ymmärtää, miten me otamme köyhiltä sen edun pois, joka näillä on. Minulla on tässä jonkin verran vanhoja tilastoja, ei kuitenkaan niin vanhoja, etteivät olisi luotettavia. Veroäyrimäärä asukasta kohti oli Lapissa noin 39 000, Pohjois-Karjalassa 36 000, Vaasan läänissä 36 000 ja Oulun läänissä 36 000, siis selvästi alhaisempi Pohjois-Karjalassa, Vaasassa ja Oulussa. Enontekiöllä se oli 31 000 markkaa asukasta kohti, Inarissa 41 000, Utsjoella 33 000, ja kun näitä verrataan esimerkiksi Tuupovaaraan: 26 000, Värtsilään: 26 000—28 000, Rääkkylään 24 000, meillä on köyhiä kuntia muuallakin.

Vielä kirjeestä, jonka Enontekiön kunta on meille kansanedustajille lähettänyt, voi todeta, että ravintorasvojen, viljatuotteiden ja sokerin osuus on 2 400 markkaa, eli mikäli näitä tuotteita haetaan rajan takaa, silloin säästyy 2 400 markkaa vuodessa. Tietenkin tämä on jokaiselle perhekunnalle merkittävä summa, mutta niin kuin mainitsin, köyhiä löytyy myös muualta Suomesta, enkä minä nyt näe kovin suurta epäjohdonmukaisuutta, vaikka käsittelisimme kaikkia kuntalaisia suurin piirtein samalla lailla.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että Pohjois-Karjala on hyvin monilla mittareilla mitattuna tämän maan köyhin lääni ja sieltä löytyvät köyhimmät kunnat. Mutta emme me pohjoiskarjalaiset ole vaatimassa sitä, että muita pitäisi köyhdyttää, jotta tasa-arvoa saataisiin aikaan. Me olemme sitä mieltä, että esimerkiksi tässä tapauksessa ihmisillä on ollut ikimuistoinen nautintaoikeus, että he ovat voineet rajan yli hakea tullitta tuotteita, ja kyseessä on heikennys näitten ihmisten elämässä. Minä ainakin toivoisin, että laki hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin eduskunta sen viimeksi hyväksyi ennen suurta valiokuntaa.

Ed. Apukka: Herra puhemies! Ed. Kallis totesi puheenvuoronsa lopuksi, että hän ei usko, että kovin suurta epäjohdonmukaisuutta tapahtuu, jos hyväksytään hallituksen ja valtiovarainvaliokunnan esitys. Tämäkö on sitä kristillistä oikeudenmukaisuutta, että epäjohdonmukaisuuksia voidaan hyväksyä, kunhan ne eivät ole kovin suuria? Niinhän tästä voi johtopäätöksen tehdä.

Mitä ed. Kallis esitteli veroäyrilukuja, hän jätti vertaamatta esimerkiksi enontekiöläisten tai utsjokelaisten veroäyrimääriä vaikkapa Uudenmaan veroäyrimääriin. Enontekiön äyrimäärä viimeksi toimitetussa verotuksessa oli asukasta kohti 35 000 ja Utsjoella 38 000, kun esimerkiksi Uudellamaalla se oli 76 000. Siinä on mielestäni aika suuri ero, eikä nyt kannata puhua Pohjois-Karjalasta. Kun Pohjois-Karjalan asiat ovat esillä, taatusti meiltä löytyy samanlaista oikeudenmukaisuutta ja solidaarisuutta puolustaa niitä. Mutta kun nyt puhutaan Lapin ihmisten asioista, olettaisin ja odottaisin, että kristillisen liiton edustajiltakin löytyy lähimmäisenrakkautta ja oikeamielisyyttä, jota kaiken järjen mukaan pitäisi löytyä.

Ed. Karhuselle vielä totean, kun hän sanoi, että keskusta on jyrännyt isompiakin asioita. Kertooko tämä sitä, että tämä on kokoomuksen pikkuinen kosto hallituskumppani keskustalle, että me jyräämme edes tässä pienessä asiassa tahtomme lävitse?

Ed. Ukkola: Herra puhemies! Ed. Apukka sanoi suurin piirtein asian, jonka ed. Kallikselle olisin sanonut, eli hoidetaan asioita aina asia kerrallaan. Nyt on Lapin ihmisten asiasta kysymys, ja kun Pohjois-Karjalan asioita tulee, hoidetaan silloin Pohjois-Karjalan asioita.

Ed. Kalliksen puheenvuoro osoittaa, miten hankala asia tämä on hallituspuolueiden kansanedustajille, näin pikkuinen asia mutta hankala. Kun se yhdistetään ed. Karhusen puheenvuoroon ja kaikkiin muihinkin, joita hallituspuolueiden edustajat asiasta ovat käyttäneet, paistaa läpi selkeästi, että hallitus on vaikeuksissa, sisäisesti hajoamassa niin pienissä kuin suurissakin asioissa, eli heittäkää hanskat tiskiin!

Ed. Sasi: Herra puhemies! Asiassa tähän asti käyty keskustelu ei ole valitettavasti missään suhteessa asian tärkeyteen eikä merkitykseen. On valitettavaa, jos Suomen eduskunnan toiminnasta jää se käsitys, että nämä on sen suuruisia asioita, joista tässä salissa jaksetaan ja halutaan keskustella tilanteessa, jossa meillä on 350 000 työtöntä ja Suomen talous on erittäin suurissa vaikeuksissa. Toivoisin edustajakollegoiltani, että he keskittyisivät huomattavasti, olennaisesti tärkeämpiin kysymyksiin puheenvuoroissaan. (Ed. Vähäkangas: Samoin!)

Mielenkiintoista on keskustelussa havaita se, että mm. uusmaalaiset edustajat värisevin äänin puolustavat lappilaisten erityisiä oikeuksia eivätkä kiinnitä huomiota oman kotimaakuntansa asioihin. Mielestäni nämä puheenvuorot ovat olleet luonteeltaan varsin falskeja.

Herra puhemies! Mielestäni jossakin yhteydessä eli tässä yhteydessä on syytä käydä substanssi lyhyesti ja ytimekkäästi lävitse.

Ensinnäkin: Suomen ja Norjan välillä tehtiin 1930 kauppasopimus, jossa oli erityinen poikkeus: kolmen Lapin kunnan eli Inarin, Utsjoen ja Enontekiön kuntien asukkaille mahdollisuus tuoda tiettyjä peruselintarvikkeita verovapaasti Suomeen. Vastaavan tyyppistä sopimusta Suomella ei ole Ruotsin kanssa. Toisin sanoen, kun Kolarin kunnan asukas menee Ruotsiin ja ostaa sieltä elintarvikkeita, hän ei voi ostaa niitä verovapaasti ja tuoda niitä takaisin omaan kotiinsa, tai Sallan kunnan asukkaalla mennessään Neuvostoliittoon ei ole samaa oikeutta. Kyse on vain yhtä maata, Norjaa, koskevasta sopimuksesta.

Sopimus solmittiin siis 60 vuotta sitten aivan toisenlaisissa olosuhteissa. Syy oli se, että kun ei ollut julkisia liikenneyhteyksiä, tuossa tilanteessa katsottiin, että oli tarkoituksenmukaista, että kansalaiset saattoivat mennä lähimpään kauppaan, minne oli lyhimmät yhteydet. Tuolloin matkustettiin jalkaisin, hevosella tai mahdollisesti polkupyörällä. Tässä suhteessa tilanne oli aivan toisen tyyppinen. Sen lisäksi olennaista oli myös se, että tuohon aikaan matkustavan henkilön oikeus tuoda maahan tavaraa ylipäätään ja tavaraa tullitta oli hyvin tiukasti rajoitettu. Silloin tarvittiin poikkeussäännöksiä, että ylipäätään elintarvikkeet voitiin tuoda Suomeen ja että ne voitiin tuoda kohtuullisilla ehdoilla. Tältäkin osin tilanne on totaalisesti muuttunut.

Jos ajatellaan, missä olemme tänä päivänä, ensinnäkin Pohjoismaiden sallimat tullittomien matkatuomisten määrät ovat eurooppalaisesti katsoen erittäin korkeat. Meille voi tuoda 1 500 markalla tuontikertaa kohden tavaroita. Mitä tulee elintarvikkeisiin, kertatuontioikeus on 15 kiloa, johon saa sisältyä 5 kiloa ravintorasvoja, siitä enintään 2,5 kiloa voita, joten nämäkin tuontioikeudet ovat varsin laajat. Lisäksi alkoholia ja tupakkaa voi tietyin ehdoin, jotka koskevat lähinnä viipymistä ulkomailla, tuoda myös verovapaasti Suomeen. Tässä suhteessa rajoitteita, joita ylipäänsä vuonna 1930 oli tuonnille, ei ole vastaavalla tavalla enää olemassa.

Mitä tulee Ruotsin ja Norjan lappilaisten oikeuksiin, heillä ei ole mitään vastaavanlaisia oikeuksia. Tämä koskee vain Suomen kolmen kunnan asukkaita. Mitä tulee Norjaan, mielenkiintoista on, että Norja ei sovella tätä vuonna 1930 tehtyä sopimusta Norjan puolen rajakuntiin. Norja katsoo, että kun Suomi ja Norja solmivat Efta-sopimuksen aikoinaan, Efta-sopimus on kumonnut vuoden 1930 kauppasopimuksen ja siihen perustuvan vapaan tuontioikeuden. Tosiasia on, että tänä päivänä Suomessakin valtiovarainministeriö voisi koska tahansa tulkita asiaa niin, että Efta-sopimus on kumonnut tämän vanhan, vuoden 1930 kauppasopimuksen, ja yksinkertaisesti poistaa tullittoman tuonnin oikeuden. Jostakin minulle käsittämättömästä syystä tämä asia ylipäätään on tuotu eduskuntaan, koska tulkinta, jonka Norja on omaksunut, olisi tässä tapauksessa ilmeisesti oikea. Tilanne tältäkin osin on muuttunut. Vuoden 1930 sopimuksen jälkeen on tullut Efta-sopimus, joka edellyttää toisen tyyppistä käyttäytymistä. Jostakin syystä kuitenkin tämä vanha oikeus on jäänyt kaikesta huolimatta elämään.

Koko järjestelmässä on aivan erinomainen kummallisuus. Näissä olosuhteissa on selvää, että Suomessa esimerkiksi pohjoisen Suomen kunnissa, ei ulkomaalainen voi tulla kauppaan ja ostaa tupakkaa tai elintarvikkeita verovapaasti. Mutta Norjassa onkin rajan toisella puolella neljä kauppaa, joissa joistakin syistä Norja on antanut oikeuden myydä ravintorasvoja, jauhoja ja piipputupakkaa verovapaasti, täysin poikkeuksellinen järjestely kansainvälisesti katsottuna. Missään muualla ei ole tällaista tilannetta, että maan sisällä voidaan yhtäkkiä tavallisessa kaupassa myydä verovapaasti ulkomaalaisille tuotteita. Norjalaisille tästä on koitunut se ongelma, että näistä kaupoista ostetaan verovapaasti tavaraa, jonka sanotaan kulkeutuvan Suomeen ja joka kuitenkin palautuu Norjaan, eikä välttämättä Norjassakaan olla tästä järjestelystä kovinkaan tyytyväisiä ja innostuneita tänä päivänä.

Jos ajatellaan tulevaa kehitystä, niin on selvää, että kun meille muodostuu yhteinen eurooppalainen järjestelmä, se edellyttää toki normaalia tullikohtelua ja normaalia menettelyä. Kun tullit poistuvat maitten väliltä, se merkitsee sitä, että kulutusverot maksetaan johonkin maahan ja näiden neljän liikkeen verovapaa myyntioikeus automaattisesti poistuu, verot maksetaan vain Norjaan ja tavara tuodaan Norjassa maksettuine veroineen Suomeen tullitta.

Mielenkiintoista on myös todeta se, että jos me ajattelemme niitä tuotteita, joita Suomeen tuodaan, onko perusteltua, että verovapaasti voidaan tuoda erityisolosuhteissa tupakkaa Suomeen. Mielestäni tupakkaa ei terveyspoliittisista eikä ehkä muistakaan syistä tule tällaisella erityisellä tavalla suosia. Muut tuotteet ovat siis ravintorasvoja, viljatuotteita ja sokeria, enkä tiedä, onko tarkoituksenmukaista, että suomalainen menee Norjaan ja ostaa norjalaisia ravintorasvoja ja maksaa sinne kenties Norjan ylituotannon eikä kuluta niitä rahoja suomalaisten elintarvikkeitten ostoon. Mielestäni tältä osin on tarkoituksenmukaista, että suomalaiset ostavat suomalaisia elintarvikkeita, suomalaisia ravintorasvoja, viljatuotteita ja sokeria. Vai halutaanko, että me suosimme joidenkin muiden maiden maataloutta? Tämän kysymyksen haluan erityisesti esittää keskustan kansanedustajille. (Ed. Laine: Itsehän ed. Sasi suosii EY:n taloutta!)

Vielä voidaan todeta se, että jos ajatellaan tätä järjestelmää, niin on selvää, että se myös vaikeuttaa suomalaisten kauppiaitten kilpailuolosuhteita. Tänä päivänä, kun autolla helposti voidaan liikkua, ajatelkaa suomalaista näissä rajakunnissa olevaa kauppiasta. Kuka tulee häneltä ostamaan piipputupakkaa, jos rajan toiselta puolelta sen voi ostaa täysin verovapaasti ja tuoda tullitta Suomeen? Tällä tavalla me selvästi haittaamme suomalaisten kauppiaitten toimintaa ja asetamme heidät selvästi huonompaan asemaan tässä suhteessa. (Ed. Laine: Se on kuitenkin kannattavaa!) Kai meidän pitäisi suomalaista elinkeinoelämää pyrkiä tukemaan eikä haittaamaan sen toimintaa?

Vielä lopuksi ehkä on syytä todeta se, että luulisi, että eduskunnassa olisi yhteisenä tavoitteena byrokratian purkaminen. Kun tätä ostooikeutta täytyy erityisellä valvontajärjestelmällä valvoa, merkitsee se varsin huomattavaa työtä tullille. Kysynkin, onko tarkoituksenmukaista, että tällaisten pienten asioiden vuoksi meillä teetetään ihmisillä turhaa työtä. Eikö voitaisi pyrkiä tältäkin osin jonkinlaisiin byrokratiatalkoisiin? (Ed. Apukka: Ed. Sasi voisi katsoa peiliin!)

Herra puhemies! Asia ei ole kovin merkittävä. Tietysti mielellään suhtautuu kaikella positiivisuudella ja sympaattisuudella niihin vaikeuksiin, mitä Pohjois-Suomessa on. Mutta sanon, että tämä ei ole oikea tapa hoitaa Pohjois-Suomen asioita. Jos halutaan auttaa ihmisiä, jotka ovat vaikeuksissa, heitä pitää auttaa sosiaalisilla tulonsiirroilla ja muilla sosiaalipoliittisilla tai ehkä yleisillä veropoliittisilla toimenpiteillä eikä sillä tavalla, että saa tuoda tupakkaa verovapaasti Suomeen.

Ed. P e l t t a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastaisin vain ed. Sasille, joka sanoi ihmettelevänsä tätä äläkkää, mikä tästä on nostettu, että jos Uudellamaalla olisi tehty vastaavanlainen privilegioihin puuttuminen, vuosisatoja vanha perinne poistettu, niin äläkkä olisi ollut epäilemättä paljon suurempi. (Ed. Hämäläinen: Uudellamaalla ei ole mitään privilegioita!) Olen niitä harvoja, joka olen asunut noissa kunnissa: Enontekiöllä ja Inarissa. Tiedän, että ne ovat aivan kuin muusta Suomesta erillänsä siellä kaukana. Siellä on suojeltu melkein kaikki mahdollinen, kaikki mahdollisuudet viety, heillä muutoinkaan ei elämänusko ole parhaimmillaan. Minusta olisi järkevää hallintoa, että heillä olisi tämä säilytetty, kun se muutoinkin kohta tulee poistumaan. On pikkumaista, että tämä tällä lailla päätetään. Minä äänestän kyllä vastaan.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasin puheenvuoro osoitti, että hän ei ole valitettavasti ymmärtänyt tästä asiasta sitä oleellisinta. Hän puheenvuorossaan vertaili tätä asiaa mahdollisesti Kolarin tuontioikeuksiin tai muihin vastaaviin. Eihän tässä nyt siitä ole kysymys, vaan tässä on kysymys siitä, että näissä kolmessa kunnassa, mutta lähinnä Enontekiöllä ja Utsjoella, on sellaiset olosuhteet, että kaikilla ihmisillä ei ole suomalaista kauppaa lähellä, jolloin he eivät voi käyttää sitä normaalia rajaetua, mikä meillä kaikilla on: 1 500 markan verotonta elintarvikkeitten tuontioikeutta. Kun he lähtevät käymään kauempana Norjan puolella, niin sitä ei kannata tehdä monesti ja silloin on viisasta säilyttää mahdollisuus tuoda kerralla enemmän niitä välttämättömiä elintarvikkeita, mitä jokainen ihminen tarvitsee. Enontekiöllä on noin 1 700 asukasta, Utsjoella noin 1 600, ja kaikkia näitäkään tämä lakiehdotus ei koske.

Ymmärrän tuon puheenvuoron jälkeen, että jos esimerkiksi ryhmäpuheenjohtaja Sasi ei ole tätä asiaa ymmärtänyt, niin eihän hän rupea siitä tietystikään asiallisesti neuvottelemaan ja sen vuoksi näin pienessä asiassa ollaan tässä tilanteessa. Mutta minusta olisi nyt viisasta tunnustaa, että on erehtynyt, ja äänestää reippaasti tullittomuuden puolesta.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi pääsi viimeinkin asiaan, kun hän rupesi puhumaan työttömyydestä. Täytyy todeta, että Näätämön koltta-alueella työttömyysprosentti on yli 40, joten siihen on turha vedota.

Sitten puhutaan esimerkiksi Sallan kuntalaisten käymisestä naapurimaassa. Me kaikki tiedämme, että siellä tuskin on elintarvikkeita edes omalle väelle. Minäkin asun lähellä rajaa. Asun Kemissä, ja siitä on lyhyt matka Ruotsiin, mutta en ole tätä oikeutta vaatimassa, vaan puolustamassa tätä oikeutta nimenomaan Utsjoen, Enontekiön ja Inarin kuntalaisille.

On minusta ala-arvoista, että tällä tavalla rikollistetaan, kun ed. Sasi sanoi, että piipputupakkaa ostetaan ja sitten myydään takaisin Norjaan. Ehkä sen on joku tehnyt. Mutta minä luulen, että se ei ole kovin yleistä. Minusta tämmöisiä heittoja ei pitäisi kyllä tehdä.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Korvalle haluan vain lyhyesti todeta sen, että mielestäni 1 500 markan tuontioikeus kyllä varmasti riittää niissä tapauksissa, kun yhden kerran käydään ulkomailla kaupassa.

Ed. P u l l i a i n e n: Arvoisa puhemies! Ed. Sasin äsken käyttämä puheenvuoro oli sisällöltään sen laatuinen, että oli pakko tulla tänne eteen vielä palauttamaan mieliin muutamia näkökohtia ed. Sasille.

Hän ensinnäkin kaipasi, että me käsittelisimme täällä olennaisia asioita. Tämä istuva hallitus on kyllä tuonut joitakin olennaisia asioita, mutta aina jälkikäteen, niin että se lasku on ollut mahdollisimman suuri, joka meidän pitää hyväksyä, eli tapoja kannattaisi muuttaa.

Sitten hän etsii aivan väärää oikeudenmukaisuutta. Hän luo eräänlaisen kateuden instituution, jonka perusteella jos on luotu ja syntynyt jokin luonnollinen järjestelmä, luonnollinen sisämarkkinasysteemi, sitä ei saa ylläpitää sen takia, että ed. Sasin mielikuvitus loihtii jonkin epäoikeudenmukaisuuden tähän menettelyyn.

Ed. Sasi sanoi, että on paljon muuttunut. Eläintieteen professorina vakuutan teille, ed. Sasi, että riekot ovat samanlaisia nyt kuin vuonna 1930 ja maapallo ei ole kutistunut niin paljon, että etäisyydet olisivat olennaisesti muuttuneet. Mikäli pystytte esittämään vastaväitteitä kumpaankin näihin, niin minäkin rupean miettimään asiaa uudestaan, mutta näihin ilmeisesti ette pysty esittämään vastaväitteitä.

Entä suomalaisten kauppojen kilpailukyky? Savukosken Martinkylältä, ed. Sasi, kuunnelkaapa nyt, tämä on olennaista teille, Savukosken kunnan Martinkylältä siirtyy Arvi Pöyliö kaupanpitäjäksi Nuorgamin kylään rajan viereen, siis juuri Kuolan niemimaan rajalta siirtyi sinne, ja silloin oli tämä järjestelmä voimassa. Miten hän siirtyi näin huonoihin kilpailuolosuhteisiin, kuten väititte äsken, minä vain kysyn.

Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on osoittanut sen, että ed. Sasi tarvitsee selvästi viikonvaihteen yli nukkumista selkeyttääkseen ajattelunsa. Ehdotan, että asia laitettaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ed. A p u k k a: Herra puhemies! Jotta ed. Pulliaisen hyvä toivomus miettimisajan saamiseksi ed. Sasille ja hänen johtamalleen ryhmälle toteutuisi, kannatan ed. Pulliaisen tekemää ehdotusta.

P u h e m i e s: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Pulliaisen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

4) Hallituksen esitys n:o 26 laiksi sotilasvammalain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaa-li- ja terveysvaliokuntaan.

5) Ed. Saastamoisen ym. lakialoite n:o 6 laiksi naisten ympärileikkauksen kieltämisestä

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevä jaosto jätti 15 päivänä marraskuuta 1991 mietintönsä. Mietinnössä käsitellään seikkaperäisesti naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja keinoja sen ennalta ehkäisemiseksi. Mietinnössä todetaan myös, että naisiin kohdistuva väkivalta on yhteiskunnassamme tabu. Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvät usein hyvinkin intiimit elämänalueet kuten seksuaalisuus, mikä on omiaan tekemään koko kysymyksestä arkaluonteisen. Mietintöä voidaan pitää ansiokkaana, koska se kiinnittää huomiota kysymyksiin, jotka jäävät usein tasa-arvohymistelyn varjoon. Käytännössä Suomessa tasa-arvo ei siis ole täysin toteutunut.

Ilmeisesti sen vuoksi, että naisten ympärileikkauksia ei suomalaisessa kulttuurissa perinteisesti ole tehty, mietintö ei puutu erityisesti tähän kysymykseen. Kuitenkin naisten ympärileikkaus täyttää väkivallan tunnusmerkit. Tähän viitataan myös ed. Saastamoisen aloitteen perusteluissa. Monien mielestä jopa ilmaus "naisten ympärileikkaus" on harhaanjohtava ja pehmentävä. Ympärileikkauksen sijasta tulisi puhua silpomisesta. Silpominen itse asiassa kohdistuu lapsiin, pieniin tyttöihin.

Mielestäni suomalaisen yhteiskunnan tulisi lainsäädännössään selkeästi ilmaista, että naisten sukuelinten silpominen eli ympärileikkaus on kriminalisoitava. Siksi kannatan ed. Saastamoisen lakialoitetta ja toivon sen pikaisesti johtavan tarkennuksiin lainsäädännössämme.

Arvoisa puhemies! Naisten ympärileikkauksesta on Suomessa käyty melko vähän keskustelua. Käsiteltävän lakialoitteen lisäksi se on kirvoittanut yhden kirjallisen kysymyksen. Vastauksessaan ed. Hassin kirjalliseen kysymykseen tyttöjen ympärileikkauksen saattamisesta rangaistavaksi oikeusministeri Pokka toteaa mm. seuraavaa: "Tyttöjen ympärileikkauksen osalta rikosoikeudellinen suoja on jo nykyisten rikoslain yleisten säännösten nojalla riittävä. Ei ole myöskään perusteltua säätää rikoslakiin erityissäännöksiä käytännössä vain eräisiin etnisiin erityisryhmiin liittyvien ilmiöiden kriminalisoimiseksi." Tämä oli siis suora sitaatti tuosta vastauksesta. Ministeri Pokan mielestä silpominen on siis jo nykyisessä lainsäädännössämme kriminalisoitu. Epäilemättä näin myös on. Kiinnittäisin kuitenkin erityistä huomiota siihen, että erillinen laki naisten ympärileikkauksen kriminalisoimisesta saa tutkintaviranomaiset valppaammiksi kuin tilanteessa, jossa tätä erillistä lakia ei olisi.

Ministeri Pokan vastaus mainittuun kirjalliseen kysymykseen sisältää mielestäni yhden piiloviestin: Viranomaiset kyllä pärjäävät ilman erillistä lakia. Se saattaisi vain lisätä maailmalta tuleviin etnisiin ryhmiin kohdistuvia ennakkoluuloja ja kärjistää ristiriitoja. Itse uskon erillisen lain johtavan kansalaiskeskustelun kautta pikemminkin päinvastaisiin tuloksiin, jos käy selväksi, että muiden kulttuurien sisältämien tapojen kunnioitus ei saa olla este ihmisoikeuksien toteutumiselle. Samanaikaisesti osoitettaisiin arvostettavan jokaisen Suomessa asuvan ihmisen ihmisoikeutta. Naisten ympärileikkauksen kieltämisestä säädettävä erillislaki osoittaisi suomalaisen yhteiskunnan arvostavan naisia niin paljon, että mitkään kulttuuriperinteet eivät saa johtaa naisten silpomiseen.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Aivan kuten äskeinen puheenvuoronkäyttäjä, ed. Ulla Anttila ja lakialoitteen tekijä, ed. Saastamoinen olen itsekin sitä mieltä, että naisten ympärileikkauksen kieltämisestä tulisi säätää maassamme erillislailla, enkä ole tässä ajattelussani todellakaan yksin, kuten täällä on jo käynyt ilmi. Mutta tämä asia, joka Suomessa nyt on tullut ehkä ajankohtaisemmaksi nimenomaan somalilasten, pakolaisten, kohdalla, on myös somalien, ainakin eräiden heistä, keskuudessa nähty sellaisena asiana, josta tulisi erillisellä lailla säätää.

Naisten ympärileikkausta tai silpomista — minäkin käyttäisin nimittäin mieluummin sitä sanontaa kuin ympärileikkausta, sillä silpomisestahan on kysymys — on perusteltu monilla syillä. On sanottu, että taustalla ovat uskonnolliset ja moraaliset sekä kulttuuriset kysymykset. Mutta on myös otettava huomioon, että monissa yhteiskunnissa, joissa ympärileikkausta käytetään — itse asiassa hyvinkin laajasti, tällä hetkellä arvioidaan, että 80 miljoonaa naista elää alueilla, joilla naisten ympärileikkausta käytetään — on myös hyvin tärkeänä perusteena nähty neitsyyden varjelu, yhtenä tekijänä, jolla ympärileikkausta on perusteltu.

Vaikka naisten ympärileikkaus useasti liittyy myös islamilaisuuteen, niin Koraanista ei ainakaan löydy tällaisia perusteluja, joissa ympärileikkausta vaadittaisiin. Kuitenkin käytännössä sitä on puolusteltu nimenomaan eräänlaisella puhdistautumisella. Kuitenkin naisten ympärileikkauksesta aiheutuu usein naisille koko elä-

män ajan kattavat kärsimykset, ja monesti myös heidän terveytensä ja suorastaan henkensä on uhattu niistä jälkiseurauksista, joita ympärileikkaamisesta aiheutuu. Ympärileikkauksen taustalla on siis myös ajatus, että nainen on eräällä tavalla miehen omaisuutta, ja myös se ajatus, että naisella ei ole oikeutta omaan itseensä, omaan ruumiiseensa, vaan hänellä on välinearvo, josta muut päättävät.

Pidän tietysti itse hyvin tärkeänä sitä, että ulkomaalaisten turvapaikan hakijoiden ja pakolaisten kohdalla pyritään heidän uudessa kotimaassaan säilyttämään ja vaalimaan niitä positiivisia kulttuuriperinteitä, kaikkia niitä myönteisiä kulttuuriperinteitä, mitä heidän omasta taustastaan ja kulttuuristaan lähtee. Mutta se on mielestäni kyllä ihan eri asia kuin se, että hyväksyttäisiin sellaisia toimenpiteitä, joista seuraa todella elinikäinen vamma, niin kuin ympärileikkauksesta naisille tulee. Emmehän me hyväksy myöskään sitä, että jos jossakin kulttuurissa esimerkiksi varkaalta voidaan katkaista käsi, niin se olisi Suomessa sallittua.

Arvoisa puhemies! Kuten ed. Saastamoinen omassa lakialoitteessaan toteaa, Ruotsissa tästä on jo säädetty erillislailla, jossa naisten ympärileikkaus kielletään. Vaikka tiedämme, että monet YK:n järjestöt — Maailman terveysjärjestö, Unicef ja monet muutkin — ovat hyväksyneet julistuksia tai vaatimuksia siitä, että tämän tyyppisiä lapsiin ja naisiin kohdistuvia ihmisoikeusloukkauksia ei sallittaisi maailmassa, vaatimukset eivät valitettavasti ole riittävästi tuottaneet tuloksia ja vie varmasti aikaa ennen kuin ne voidaan toteuttaa. Mielestäni meillä Suomessa joka tapauksessa pitäisi tehdä selväksi, että me omassa maassamme emme tällaisia salli.

Vaikka tämä lakiesitys toivottavasti eduskunnassa etenee ja menee lävitse, niin tässä jää kyllä ratkaisematta yksi keskeinen ongelma eli se, mitä tapahtuu niissä tapauksissa, joissa tyttölapsen ympärileikkausta haluavat vanhemmat vievät lapsen kolmanteen maahan, jossa ympärileikkaus kenties suoritettaisiin. Itse pitäisin myös sitä rangaistavana tekona. Sitä ei tässä lakialoitteessa sellaiseksi ole säädetty, mutta kyllä minusta myös se pitäisi turvata, ettei tavallaan tulisi tällaista kiertotietä. Tiedän, että nyt jo jotkut ovat sanoneet, että mikäli Suomessa tällainen laki tulisi, niin sitten olisi mahdollista mennä kolmanteen maahan lapsen ympärileikkaus teettämään.

Minä haluan vielä korostaa yhtä seikkaa. Joissakin uskontokunnissa, mm. juutalaisilla, poikalapsille suoritetaan ympärileikkaus, mutta me emme voi mielestäni rinnastaa näitä asioita missään tapauksessa, koska poikalapselle suoritettu ympärileikkaus ei aiheuta terveydellisiä haittoja, ei elinikäistä haittaa, kuten nimenomaan naisten ympärileikkaustapauksissa on laita.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Kun joskus muistaakseni 1970-luvun lopulla ensi kertaa luin lehdestä siitä, että maailmassa on seutuja, missä ns. naisten ympärileikkaus kuuluu perinteisiin, tukkani nousi kyllä pystyyn. Sittemmin olen seurannut tästä asiasta käytyä keskustelua varsin paljon. Tässä keskustelussa on usein viitattu kulttuurieroihin. On usein kysytty, onko eurooppalaisilla oikeutta asettaa omia arvojaan ja elämäntapojaan jonkinlaisiksi universaaleiksi normeiksi koko maailman ihmisille.

Tätä samaa on kysytty muulloinkin, kun on kysymys muista ihmisoikeuksista. Esimerkiksi silloin, kun ajatollah Khomeini julisti kuolemantuomion kirjailija Salman Rushdielle, keskusteltiin siitä, onko meillä eurooppalaisilla oikeutta tuomita tätä, koska kuulumme eri kulttuuriin emmekä välttämättä ymmärrä julistuksen motiiveja.

Kuitenkin esimerkiksi Rushdien tapauksesta käydyssä keskustelussa lopulta melko yksimielisesti päädyttiin siihen, että on oikeutettua katsoa, että esimerkiksi mielipiteittensä vuoksi ihmistä ei missään osassa maailmaa saa tappaa eikä vangita eikä hänen terveyttään vahingoittaa.

Itse olen pitkään ollut sitä mieltä, että minulle tällainen universaali kriteeri on myös se, että en hyväksy naisten epäreilua kohtelua, tapahtuipa se sitten missä päin maailmaa hyvänsä. En hyväksy esimerkiksi sitä, että uskonnon verukkeella julistetaan naisen ruumis jotenkin saastaiseksi tai paheelliseksi niin, että sen näyttämistä pidetään sopimattomana eli että naisen tulee kätkeä itsensä niin, että korkeintaan vähän silmät vilkkuvat.

En hyväksy myöskään naisen seksuaalisuuden, naisen seksuaalisen aktiivisuuden syyllistämistä, josta on mielestäni ollut kysymys myös tässä salissa, kun istuvan eduskunnan aikana on keskusteltu siitä, onko aviovaimon raiskaus rangaistava teko. Minun mielestäni tyttöjen ympärileikkauskysymys liittyy samaan ongelmakokonaisuuteen. Tämä on mielestäni naisen alistamisen äärimuoto. Kysymyshän on siitä, että ns. ympärileikkauksella ennakolta estetään naisen

mahdollisuudet seksuaaliseen tyydytykseen ja lisäksi vielä ennakolta varmistetaan, että hänen tulevat synnytyksensä tulevat olemaan kivuliaampia kuin niiden muuten tarvitsisi olla.

Tällaisten asioiden kieltämisessä ei minusta ole kysymys mistään eurooppalaisesta kulttuuriimperialismista, vaan yleismaailmallisten ihmisten perusoikeuksien puolustamisesta. En ylipäätänsä pidä siitä, että perusihmisoikeuksista, oikeudesta mielipiteeseen, ruumiilliseen koskemattomuuteen jne., puhutaan eurooppalaisina oikeuksina. Sitä, että näitä oikeuksia usein nimitetään eurooppalaisiksi perusarvoiksi, on perusteltu lähinnä sillä, että Ranskan vallankumouksessa näitä asioita alettiin julistaa.

Tämä on mielestäni kuitenkin sellaista Eurooppa-keskeistä ajattelua, jota en kannata, koska mehän itse asiassa tiedämme varsin vähän niistä filosofioista ja periaatteista, joita maapallolla on vallinnut niillä alueilla, joita eurooppalaiset eivät olleet vielä lähteneet valloittamaan. Millä oikeudella me, jotka itse asiassa tiedämme Euroopan ulkopuolisen maailman historiasta hyvin vähän, julistamme perusihmisoikeudet eurooppalaisiksi arvoiksi? Minusta se ei ole perusteltua.

Myös tässä kysymyksessä, mitä tämä lakiesitys koskee, on mielestäni kysymys yksinkertaisesti perusihmisoikeuksien kunnioittamisesta. Olisi merkillinen ristiriita siinä, jos Suomi vastaanottaisi pakolaisia sillä perusteella, että nämä ihmiset kotimaassaan joutuvat hengenvaaraan tai muuten vakavaan vaaraan, ja kuitenkin sallisi sen, että pakolaiset saisivat aiheuttaa omille lapsilleen ruumiinvamman, silpoa tai silvotuttaa omia lapsiaan. Minusta tässä on sellainen ristiriita, jota ei tule hyväksyä.

Katson, että kysymys on sen kannalta, miten kulttuuri kehittyy ja mitkä asiat siirtyvät sukupolvesta toiseen kulttuurissa, tällaisen ketjun kannalta oleellisesta asiasta. Uskon siihen, että väkivalta lapsia kohtaan siirtää väkivaltaista käyttäytymistä sukupolvesta toiseen.

Täällä viitattiin poikalasten ympärileikkaukseen. Se on toki selvä, ettei poikalasten ympärileikkaus ole niin dramaattinen toimenpide kuin tyttöjen ns. ympärileikkaus. Se ei samalla tavalla tietääkseni esimerkiksi estä tai vahingoita mahdollisuuksia seksuaalisen tyydytyksen kokemiseen. Mutta kyllä siinäkin on lapseen kohdistuvasta väkivallasta kysymys, niin että en minä ainakaan halua olla kannattamassa myöskään poikalasten ympärileikkausta. Kuitenkaan siinä ei todellakaan ole yhtä dramaattisesta asiasta kysymys. Perusasia on minusta se, että lapsiin kohdistuva väkivalta aivan ilmeisesti tuottaa väkivaltaisen käyttäytymisen siirtymistä sukupolvesta toiseen.

Lisäksi kyse on naisen alistamisen äärimuodosta. Se, että naiselta viedään jo lapsena mahdollisuus seksuaaliseen tyydytykseen, on julma tapa varmistaa se, että naisesta aikuisena tulee orjavaimo.

Oikeastaan haluan kehottaa kaikkia ihmisiä, jotka ovat kiinnostuneet vallasta ja väkivallasta ja siitä, miten väkivalta uusinnetaan sukupolvesta toiseen, tutustumaan sveitsiläisen psykoanalyytikon Arno Gruenin kirjaan nimeltä "Itseään pettävä ihminen". Arno Gruen osaa nämä asiat sanoa paljon hienommin kuin minä, mutta hänen kirjassaan yksi perusjuonne on se, että hän psykoanalyytikon kokemuksensa pohjalta katsoo, että se, että mies alistaa vaimonsa, loppujen lopuksi kohdistuu vaimon kautta tämän miehen poikiin. Loppujen lopuksi väitän, että tyttöjen ympärileikkauksessa on kysymys sellaisesta kulttuurisesta vyyhdistä, joka kostautuu myös siihen kulttuuriin kuuluville miehille.

Itse puutuin tähän asiaan viime syksynä. Tein syyskuussa asiasta kirjallisen kysymyksen, koska kesällä esiintyi lehtitietoja, että Suomessa osa tänne tulleista pakolaisista haluaa teettää tyttölapsilleen ns. ympärileikkauksen. Soitin mm. Lääkäriliittoon ja niiden kyselyjen perusteella, mitä tein, sain sen vaikutelman, etteivät esimerkiksi suomalaiset lääkärit ole mitenkään yksiselitteisen varmoja siitä, onko tyttöjen ns. ympärileikkaus rangaistavaa vai ei. Lääkäriliitto on kyllä antanut eettiset ohjeet siitä, että sitä ei pidetä eettisesti hyväksyttävänä.

Vastuksessa, jonka ministeri Pokka antoi kirjalliseen kysymykseeni, todettiin kyllä, että jo nykyisen lainsäädännön pohjalta voidaan katsoa, että tyttöjen ns. ympärileikkaus voidaan tulkita rangaistavaksi. Mikäli lääkäri tällaisen teon suorittaa, mahdollisena lisäseuraamuksena saattaisi olla jopa lääkärinoikeuden menettäminen. Koska ministeri Pokka vastasi tällä tavalla, en ryhtynyt sen kummempiin toimenpiteisiin.

Olen kuitenkin sitä mieltä, että ed. Saastamoisen tekemä lakiesitys on perusteltu. Myös viimeaikainen sanomalehdissä tästä asiasta käyty keskustelu osoittaa sen, että kaikille ei ole selvää, onko tämä teko rangaistava vai ei. Kun tällaista epäselvyyttä ilmenee, lain säätäminen olisi aivan vedenpitävän selvä signaali

siitä, että tyttöjen ns. ympärileikkaus on rangaistavaa.

Ed. Saastamoinen: Herra puhemies! Aivan kuten tästä asiasta käyty keskustelu osoittaakin, tämä asia on varmasti tärkeä. Minä pidän henkilökohtaisesti tärkeänä sitä, minkä ed. Hassi toi juuri esille, että todellakin selkeästi kielletään juuri tämä epäinhimillinen toimenpide. Kuten esityksen perusteluissa todetaankin, tämä lakiesitys on tehty Ruotsin mallin mukaisesti. Erityisen tärkeänä pidän itse 2 §:n viimeistä momenttia, jossa myös suostumus tähän tekoon kielletään.

Ed. O. Ojala otti puheenvuorossaan esille kulttuurinäkökohdan. Tämä on minun mielestäni myös erittäin tärkeä näkökohta. Keskustelu kulttuurinäkökohdasta on tärkeä myös siitä syystä, että me pidämme kiinni omasta kulttuuristamme, me pidämme kiinni siitä, että meidän kulttuurissamme tämäntapaisissa asioissa toteutetaan niitä sääntöjä, jotka meillä ovat voimassa. Minun mielestäni oivallinen esimerkki oli se, minkä ed. O. Ojala mainitsi mm. käden katkaisemisesta.

Herra puhemies! Ongelmallinen on todellakin kolmannen maan kysymys tässä yhteydessä. Kuitenkin meidän lainsäädännössämme on valitettavasti aina alistuttava siihen, että on joitakin asioita, joille emme voi mitään. Omassa mielessäni olen ajatellut, että kun tämä toimenpide on kielletty selkeästi Pohjoismaissa, ainakin tässä tapauksessa jo Ruotsissa, ja mikäli se olisi kielletty Suomessa, tämä tietyllä lailla olisi myös eräänlainen suuntaviiva tai suuntaviitta muiden maiden lainsäädännölle.

Herra puhemies! Minun mielestäni myös tämän lakiesityksen allekirjoittajien määrä on merkittävä. Tarkoitan tällä sitä, että kun tässä salissa tuon lakiesityksen kanssa kiersin, tämä asia sai aivan jakamattoman yksimielisyyden.

Ed. Paloheimo: Herra puhemies! Haluaisin ensinnäkin sanoa, että olen ed. O. Ojalan ja ed. Hassin ja ed. Saastamoisen kanssa tämän asian substanssista täysin samaa mieltä enkä halua puuttua siihen laisinkaan.

Minä haluaisin problematisoida jonkun verran sitä kohtaa ed. O. Ojalan puheenvuorossa, jossa hän puuttui nimenomaan kulttuurikysymykseen ja siihen, että meidän on hyväksyttävä vieraat kulttuurit ja vieraiden kulttuurien tavat silloin, kun niitä harjoitetaan meidän maassamme. Sitten hän sanoi jotain sen tapaista kuitenkin, kuten ed. Saastamoinenkin, että ei meidän kuitenkaan tarvitse hyväksyä sellaisia tapoja, jotka eivät meidän oman kulttuurimme kannalta ole hyväksyttäviä. Ed. Saastamoinen sanoi, että meidän on syytä pitää kiinni omasta kulttuuristamme tämäntapaisissa asioissa.

Minä haluaisin vain huomauttaa, että tämä on tietysti erittäin problemaattinen periaate hyväksyä noin yleisessä hengessä siitä syystä, että se raja helposti venyy pidemmälle ja pidemmälle, ja yhtäkkiä kysymyksiä, joihin katsotaan voitavan puuttua, on enemmän ja enemmän, koska vahvempi pystyy helposti päättämään, mitkä ovat niitä asioita, joissa meillä on oikeus puuttua näihin kysymyksiin. Siitä syystä minusta tämäntapaisissa asioissa periaatteellisella tasolla pitää olla erittäin varovainen ja olisin toivonut, että arvoisat edustajat olisivat vielä enemmän problematisoineet tätä kohtaa tässä kysymyksessä.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimo on kyllä aivan oikeassa siinä, että tämä eri kulttuureiden kanssa yhdessäelo tai kenties eri kulttuureihin törmääminen on huomattavasti monimuotoisempi kuin omassa puheenvuorossani toin esille. Lähtöajatus minulla oli se, että meidän pyrkimyksenämme pitäisi olla kannustaa eri kulttuurien myönteisiä piirteitä; minä lähdin siitä liikkeelle. Valitettavasti kun en ollut kirjoittanut puhettani paperille, en muista aivan sanatarkasti, miten sen ilmaisin. Myönnän kyllä, että tämä asia ei ole ollenkaan ehkä niin yksioikoinen.

Kuitenkin johtopäätökseni oli se, että minusta me emme Suomessa voi hyväksyä sellaisia ehkä joissakin kulttuureissa hyväksyttyjä tapoja tai toimenpiteitä, joilla poljetaan esimerkiksi ihmisoikeuksia tai joilla sallitaan silpominen, esimerkiksi naisten ympärileikkaus, josta aiheutuu terveydellisiä haittoja, joko välittömiä tai elinikäisiä niin kuin tässä tapauksessa — tämä ehkä noin yleisesti. Mutta tietysti eri kulttuurien kohtaamista ja siihen liittyvää problematiikkaa koskevaa keskustelua voimme varmasti vielä jatkaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Toistamiseen korostan, että minä olen itse asiasta tietysti samaa mieltä.

Mutta mitä tulee kulttuurien törmäämiseen, haluaisin kiinnittää huomiota vain erääseen johdonmukaiseen seikkaan: Länsimaalainen ihminen ei oikeastaan pysty näkemään näitä kysymyksiä muuten kuin oman kulttuurinsa näkökulmasta. Siitä syystä hän myös hyväksyy ja tuomitsee kaiken oman kulttuurinsa näkökulmasta. Täytyy muistaa, että se ei ole mikään absoluuttinen näkökulma vaan yksi monista mahdollisista. Niin kauan kuin tämä muistetaan, minusta ollaan varmalla pohjalla.

Jos tämä yhtäkkiä unohtuu ja ollaan sitä mieltä, että meillä on jokin absoluuttinen näkökulma, joka selkeimmin tulee Salman Rushdien tapauksessa näkyviin, silloin ollaan aika heikolla pohjalla, koska ei sellaista voi olla. Tämä on sellainen asia, että olisi mielenkiintoista kuulla, hyväksyttekö te yleisenä periaatteena sen, että länsimaalainen kulttuurinäkökulma ei voi olla kaikissa asioissa absoluuttinen, niin että siitä käsin voidaan tuomita kaikki muut.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa rouva puhemies! Olen samaa mieltä ed. Paloheimon kanssa siitä, että toisten kulttuurien kunnioittaminen on tärkeä asia, eikä siinä varmaan ole absoluuttista totuutta. Me jokainen katsomme maailmaa nimenomaan oman elämänkokemuksemme ja kulttuurimme ja taustamme kautta.

Mutta minun elämänkatsomuksessani toisten ihmisten kunnioittaminen ja fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen, ihmisoikeudet ja ainakin tietty pyrkimys tasa-arvoon ovat sellaisia asioita, joita toivoisin voitavan globaalisesti hyväksyä. Tiedän, että on monia kulttuureja, joissa ei esimerkiksi fyysistä koskemattomuutta kunnioiteta.

Yksi räikeimmistä ja hirvittävimmistä esimerkeistä siinä suhteessa on nimenomaan nuorten tyttöjen silpominen, ns. ympärileikkaus. Olen myös samaa mieltä ed. Hassin kanssa siinä, että vaikka ympärileikkaus ei välttämättä tuota yhtä kivuliaita seurauksia pojille, en myöskään hyväksy ympärileikkausta suoritettuna pojillekaan.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Aikaisemmassa puheenvuorossani puhuin juuri ongelmasta, mikä syntyy kulttuurien erilaisuudesta. Ilmeisesti ed. Paloheimo joko ei kuunnellut tai ei ymmärtänyt, mitä puhuin. Olen sitä mieltä, että raja kulkee siinä, missä on kysymys perusihmisoikeuksista. Kun on kysymys vieraiden kulttuurien erilaisista ruokatavoista kuten kasvissyönnistä tai meille eksoottisista pukeutumismalleista tai jostain tällaisista, ei ole mitään järkisyytä ruveta vieraan kulttuurin piirteitä tukahduttamaan. Tietenkin on luonnollista, että moni tällaisiakin asioita oudoksuu, koska oudon oudoksuminen on perusinhimillinen reaktio. Mutta perusihmisoikeudet ovat sellainen asia, jonka kunnioittamista tulee vaatia kaikkialla maailmassa ja kaikista kulttuureista peräisin olevien ihmisten keskuudessa. Tällaisia asioita ovat mielestäni esimerkiksi oikeus mielipiteisiin, ilman että niiden johdosta henkeä, vapautta tai terveyttä uhataan, sekä myös oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen, oikeus siihen, että ei joudu ruumiinvamman tuottamisen kohteeksi esimerkiksi sukupuolen perusteella.

Ylipäätään minua hieman vieroksuttaa puhe siitä, onko meille oikeutta puuttua vieraiden kulttuurien tapoihin. Se näyttää nousevan erityisen aktiivisesti esille silloin, kun on kysymys naisten alistamisen muodoista vieraissa kulttuureissa. Minun naisen näkökulmani tähän asiaan on se, että haluan puolustaa naisten oikeuksia myös silloin, kun he ovat muista kulttuureista peräisin.

Ed. U. Anttila: Rouva puhemies! Olen pitkälti samaa mieltä kuin edelliset puheenvuoron käyttäjät siitä, että kulttuurirelativismin raja kulkee perustavan laatuisissa ihmisoikeuksissa. Esimerkiksi juuri silpominen on mielestäni ristiriidassa sen ihmisoikeusjulistuksen käsityksen kanssa, että ketään ei tule kohdella julmasti. Toisaalta haluan kulttuurien arvostuskysymyksen kääntää niinkin päin, että sen kautta, että kulttuurin jäsenen koskemattomuutta, oli kyse lapsesta tai aikuisesta, kunnioitetaan, samalla kunnioitetaan sitä yhteisöä, johon ihminen on kuulunut, vaikka sitä tapaa, joka loukkaa ihmisoikeutta, ei sinänsä hyväksyttäisikään. Näkisin, että yhteiskunnan tehtävä tällaisissa asioissa on erittäin keskeinen siksi, että ongelmallisia tilanteita lainsäädännön tulkinnassa ei syntyisi. Sillä perusteella kannatankin esitystä, jossa erityisesti kiellettäisiin silpominen, vaikka esimerkiksi ministeri Pokka on sitä mieltä, että jo nykyisen rikoslainsäädäntömme mukaan silpominen on kriminalisoitu ilman, että siitä on erikseen mainittu.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Täytyy vielä uudelleen vastata ed. Paloheimolle, kun hän ei ollut ihan tyytyväinen edelliseen vastaukseeni. Ainakaan minulle itselleni ei ole koskaan

syntynyt sellaista käsitystä eikä se ei kuulu minun arvomaailmaani, että länsimainen ajattelutapa olisi ainoa oikea kokonaisuudessaan, se mitä meidän tulee kaikilta osin tarjota muille kulttuureille ja tavallaan nähdä ne jotenkin vähempiarvoisina.

Mutta en voi hyväksyä ihmisoikeuksien loukkauksia tai silpomista missään muodossa. En voisi hyväksyä, jos jossain jotkut yrittäisivät ottaa meille käyttöön Kiinassa aikoinaan käytettyä naisten jalkaterien typistämistä tai esimerkiksi Intiassa käytössä ollutta lesken polttoa tai vastaavaa. Minusta tämän tyyppiset kysymykset ovat sellaisia, joihin on pakko puuttua. Näitä ei voida mielestäni sallia meidän maassamme ja mielestäni myöskään niitä ei pitäisi sallia muualla. Yritin ainakin omassa puheenvuorossani korostaa myös sitä, että esimerkiksi naisten ja tyttöjen ympärileikkaus on kansainvälisesti koettu ongelma ja tähänhän on toistuvasti puututtu mm. YK:n elimissä. Toistaiseksi nämä ovat olleet vain suosituksia eivätkä ole tuottaneet riittävästi tuloksia, mutta silti tulee jatkaa toimintaa tämän tyyppisten ihmisoikeusloukkauksien poistamiseksi.

Ed. Saastamoinen: Rouva puhemies! Ed. Paloheimo kysyi puheenvuorossaan kai tähän tapaan, hyväksymmekö sen käsityksen, että länsimainen kulttuurikäsitys ei voi olla ainoa oikea. Totta kai hyväksymme. Ei tämän asian kieltämisestä minun mielestäni tässä asiassa ole ollut kysymys.

Kuitenkin on muistettava, että lainsäädännön eräänä lähtökohtana eettisten lähtökohtien lisäksi ovat myös kulttuurinäkökohdat. Kuten juuri aikaisemmissa puheenvuoroissa on tullut jo esillekin, niin tärkeätä on se, että me länsimaisessa lainsäädännössä ja ajattelutavassa pyrimme tukemaan niitä näkökohtia, jotka estävät toiseen ihmiseen suuntautuvan ihmisarvon alentamisen tai jopa ruumiillisen koskemattomuuden loukkaamisen.

Rouva puhemies! Minun mielestäni kulttuurinäkökohta on vain yksi näkökohta tässä asiassa. Mielestäni tärkeintä on se, mitä itse asia sisältää ja mitä lakiesitys sisältää: Kielletään lapsiin kohdistuva koskemattomuuden loukkaus.

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimo kyseli, onko länsimainen kulttuuri ainoa oikea. Mutta voisi oikeastaan kysyä ed. Paloheimolta, kuvitteleeko hän meidän, aloitteen allekirjoittajien ja kannattajien, todellakin samaistuvan täysimääräisesti länsimaiseen kulttuuriin sellaisena, miksi hän sen ymmärtää. Minä olen ainakin yhdessä monien muiden naisten kanssa arvostelemassa länsimaista kulttuuriperintöä siitä, että se on liian usein suhtautunut naisiin väheksyvästi. Tässä asiassa on ehkä oleellisempaa kuunnella vaikkapa Afrikan naisten mielipidettä. Epäilen, että edustajatoverini Paloheimo ei ole kovinkaan kiinnostunut tästä näkökulmasta asian selvittelyssä.

Täällä ovat monet naisedustajatoverit hyvin viisaasti puhuneet siitä, että perusihmisoikeudet ovat keskeisiä. Myös perusoikeudet, jotka koskevat suhtautumista ympäristöön ja eläimiin, saattaisivat olla yhtä tärkeitä. Kysyisin ed. Paloheimolta: Eikö kuitenkin olisi maailmalle eduksi, että pyrittäisiin löytämään universaaleja käsityksiä perustavan laatuisista oikeuksista, jotka kuuluvat luovuttamattomina kaikille? Jos hän sen kiistää, niin minusta hän on melkoinen nihilisti.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Mielestäni on myönteistä, että on syntynyt näin syvällinen filosofinen keskustelu tästä kysymyksestä, josta periaatteessa ja asiana kaikki olemme samaa mieltä. Toistan sen jälleen kerran.

On kiinnostavaa, että jos tämänkin kysymyksen kohdalla ottaa esiin sellaisen melko perustavan asian, onko länsimainen kulttuuri ainoa oikea tuomitsemaan muita kulttuureita maailmassa tai asettamaan niitten yksityiskohtia kyseenalaiseksi, niin ollaan periaatteessa sitä mieltä, että ei ole, vaan länsimaalainen kulttuuri on yksi muiden joukossa. Kuitenkin ollaan esittämässä aika paljon sellaisia asioita, joiden pohjalta meidän länsimaalaisina pitäisi voida jotenkin universaalisti arvioida ja arvostella muita kulttuureja, kuten ihmisoikeuskysymykset. Kuten tiedetään ihmisoikeuskysymysten piiriin saatetaan lukea, jos lähdetään väljästi soveltamaan, hyvinkin paljon asioita. Kysymys on paljon muustakin kuin ruumiillisesta loukkaamattomuudesta. Jos sitä käsitettä kovin pitkälle venytetään, niin siihen saatetaan kyllä lukea asioita, jotka lähes kuuluvat jo tapakulttuurinkin piiriin.

Se, mikä minua tässä arveluttaa on oikeastaan se, että kun länsimainen kulttuuri on vuosisatoja ollut maailmassa erittäin vahva verrattuna kaikkiin muihin kulttuureihin, niin se tämän vahvuutensa perusteella hyvin helposti pystyy myös sanelemaan kaikki eettiset normit, joita pitää noudattaa kaikissa muissa kulttuureissa siitä

syystä, että ne ovat muka universaaleja eettisiä normeja, jotka jollain universaalilla älyllä on länsimaisen kulttuurin taholta pystytty ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia! Pyydän puhujaa siirtymään puhujakorokkeelle.

Puhuja (korokkeelta): ... siis jotka eräällä tavalla universaalisti voidaan länsimaisen kulttuurin taholta sanella kaikille muille kulttuurille, kaikille muille uskonnoille, buddhalaisille, hindulaisille, islamilaisille jne., puhumattakaan sitten esimerkiksi kolmannessa maailmassa harjoitettavista kansanuskonnoista, joita on usein pidetty myöskin primitiivisempinä.

Minä luulen, että me olemme kaikki samaa mieltä siitä, että jos länsimaisuus ei olisi levittäytynyt 500 vuotta sitten kaikkialle maailmaan, niin maailma olisi aika paljon monipuolisempi kuin nykyisin ja että maailmassa länsimaisuus on saanut hyvin paljon pahaa aikaan. Minusta on erittäin hyvä, että tämä ilmeisesti myöskin yhteisesti täällä myönnetään.

Arvoisa puhemies! Minä en aio nyt kovin pitkää puheenvuoroa käyttää siitä huolimatta, että minä tulin tänne ja tiedän, että minun hyvien tapojenkin mukaan sopisi puhua 15 minuuttia tästä aiheesta, koska ed. O. Ojala kauhisteli, että tämä keskustelu näyttää nyt venyvän hyvin pitkäksi.

Minä haluaisin kiinnittää huomiota vain yhteen seikkaan ja kääntää asian toisin päin. Esitän sellaisen seikan, joka meidän kulttuurissamme on hyvin tavallinen ja yleisesti hyväksytty, ja olen vakuuttunut siitä, että maapallolla on miljardeja ihmisiä, jotka eivät hyväksy sitä vaan kauhistelevat ja olisivat valmiit ehdottomasti kieltämään sen, jos heillä olisi siihen mahdollisuudet. Se on juopuneiden lasten vellominen kaikkien pikkukaupunkien kaduilla perjantain ja lauantain välisenä yönä — kysymys on siis alle 15-vuotiaista — ja heidän alkoholisoitumisensa tämän johdosta. Tämä on varmasti semmoinen seikka, että jos tästä kysyttäisiin esimerkiksi intialaisilta, joiltakin katolisen maailman edustajilta, kiinalaisilta jne. he ehdottomasti katsoisivat, että tämän tyyppiset piirteet jossakin kulttuurissa on kiellettävä. On ehkä hyödyllistä nähdä asia jossain vaiheessa myöskin peilikuvana.

Korostan nyt viimeisen kerran, että itse asiasta olen kaikkien täällä puheenvuoron käyttäneiden kanssa samaa mieltä.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimon puheenvuorot tässä asiassa menivät mielestäni aika paljon saivartelun puolelle. Haluaisin huomauttaa, että ns. länsimainen kulttuuri ei tämän maailman kulttuureista suinkaan ole kaikkein parhaiten naisia kunnioittava. Eli tällaisten askeleiden ottaminen, jotka vievät naisen kunnioittamista, naisen oikeuksien kunnioittamista eteenpäin, eivät välttämättä ole erityisesti länsimaisen arvomaailman eteenpäinviemistä.

Esimerkkinä vain voisin kertoa, että eräs pohjoisamerikkalainen lakota- eli sioux-intiaani, jonka kanssa keskustelin pari vuotta sitten, puhui minulle hyvin vaikuttavalla tavalla siitä, miten lakotojen perinteinen kulttuuri on kunnioittanut naisia. Hän kertoi, että esimerkiksi asia, joka on pohjoisamerikkalaisessa kulttuurissa valitettavan, ei nyt suorastaan yleinen, mutta kuitenkin valitettavan laajalle levinnyt, eli pikkutyttöjen seksuaalinen hyväksikäyttö, ei perinteisessä lakota-kulttuurissa olisi ikimaailmassa tullut kysymykseen.

Saattaa olla, että ed. Paloheimolla on sellainen käsitys, että tämä ns. länsimainen kulttuuri on maailman kulttuureista se, jossa naisia kunnioitetaan eniten. Mutta tämä käsitys on kyllä virheellinen.

Mitä tulee juopuneisiin lapsiin kaduilla, niin vanha tapa masentaa niitä, jotka jollekin asialle haluavat jotain tehdä, on syyllistää heitä siitä, että he samanaikaisesti eivät puutu maailman kaikkiin mahdollisiin epäkohtiin.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Olisin puuttunut aivan samaan asiaan kuin ed. Hassi puheenvuoronsa loppuosassa, että ed. Paloheimon logiikan mukaan jos jonkin epäkohdan pyrkii torjumaan ja sitten on toinen epäkohta, niin nämä olisivat keskenään ristiriidassa. Silloinhan meillä olisi mahdoton yhtälö, maailmassa ei voitaisi mitään ongelmia ratkaista.

Lasten juopumus ja päihteiden käyttö on meidän omaan kulttuuriimme liittyvä ongelma, ja siitä meidän on syytä olla itse häpeissämme ja tehdä kaikkemme niin vanhempina kuin kansalaisinakin, että omaan kulttuuriimme liittyvät ongelmat hoitaisimme pois. Mutta tässä lakialoitteessa on kuitenkin aivan selvä konkreettinen, elimellinen ja henkinen väkivalta, joka kohdistuu nimenomaan aikuisten taholta lapseen, joka ei itse voi valita tätä toimenpidettä. Siinä mielessä puhumme nyt hieman eri asioista kuin se, mihin ed. Paloheimo omassa filosofisessa pohdiskelussaan puuttui.

Kun itse sanoin, että en voi nähdä länsimaista kulttuuria ainoana oikeana tai kaikilta osin sellaisenaan esimerkiksi kelpaavana, niin ed. Paloheimokaan ei kyllä kertonut, mikä kulttuuri sellaisenaan olisi maailman paras. Ongelma lienee juuri se, että ei varmaan ole yhtä hyvää. Länsimaisen kulttuurin nimissä on tehty paljon hallaa ja tehdään edelleenkin, riistetään kehitysmaita jne. Sitä en halua kiistää. Mutta ymmärsin ed. Hautalan puheenvuoron paremminkin niin, että pyrkimys tämmöiseen universaaliseen malliin kohti parempaa tulevaisuutta on eräänlainen utopia, johon me ponnistelemme, jota ei välttämättä koskaan tavoiteta. Se menee aina pois, mitä lähemmäksi sitä pääsemme.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen tästä ed. Saastamoisen tekemästä lakialoitteesta, koska on selvästi käynyt ilmi, että kulttuuriperinteet, kuten ed. Paloheimokin toi esiin, ovat vahvat ja niitä pitää pitkälle kunnioittaa. Mutta juuri näitten vahvuuksien vuoksi myöskään ohjeelliset säädökset tai paheksunnat eivät estä näitä toimenpiteitä. Mutta selkeä laki ja lain rikkomuksesta aiheutuvat seuraamukset ovat ne, jotka mahdollisesti vaikuttavat. Tietysti on se vaara, että näitä tehdään omakätisesti eikä lääkärin valvonnassa, mutta se ehkä kuitenkin näissä oloissa saattaa jäädä vähemmälle.

Näen tämän myös laajempana kysymyksenä siltä osin, että kun olemme menossa EY:hyn kovaa vauhtia, niin kyllä meidän pitää kaikin tavoin puolustaa ja olla ylpeitä siitä saavutetusta tasosta, joka meillä on, ja siitä kehitteillä olevasta tasosta, johon pyrimme naisten tasa-arvon suhteen, ja olemme viemässä mallia emmekä missään tapauksessa millään verukkeilla tai asian kiertämisellä ole sitä väheksymässä. Länsimaista kulttuuria tietysti ovat esimerkiksi Irlannin aborttiasiat ja muut, ja sitä ei ainakaan voi katsoa naisen tasa-arvon kunnioittamiseksi.

Sitten juopuneista lapsista. On totta, että meidän pitää kansallisesti hoitaa näitä kysymyksiä, mutta ei sen varjolla voida sallia jotain näin törkeää kuin naisten ympärileikkaus.

Ed. Vähänäkki: Arvoisa puhemies! Kuulin kaiuttimesta tätä keskustelua ja ajattelin eräitä sanoja myös asiaan kohdistaa.

Nythän meille tulee pakolaisia ja yleensä muista kulttuureista ihmisiä jatkuvalla syötöllä, ja tämäkin aloite on syntynyt juuri näistä puitteista. Ruotsissa, joka monissa asioissa on meitä edellä, on todettu, että kulttuuriperinteitä tulisi maahantulijoiden osalta pyrkiä säilyttämään. Niinpä erittäin hygieenisissä synnytyslaitoksissa Ruotsissa sallitaan muukalaisen, joka tulee synnyttämään, suorittaa synnytys paimenmatolla, joka on hienoon synnytyshuoneeseen lattialle levitetty. Se on minusta aivan oikein. Mutta kun mennään tällaisiin äärimmäisyyksiin, mitä tämä lakiesitys koskettaa, en myöskään yhdy siihen, että se pitäisi sallia. Varsinkin, jos tehdään teko, joka Suomessa täyttää jonkun rikoksen tunnusmerkistön eikä siihen ole lääketieteellisiä ja terveydenhoidon kannalta perusteita, se pitää ehdottomasti kieltää ja suhtautua siihen tuomitsevasti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

---

7) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 224/1991 vp)

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.22.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen